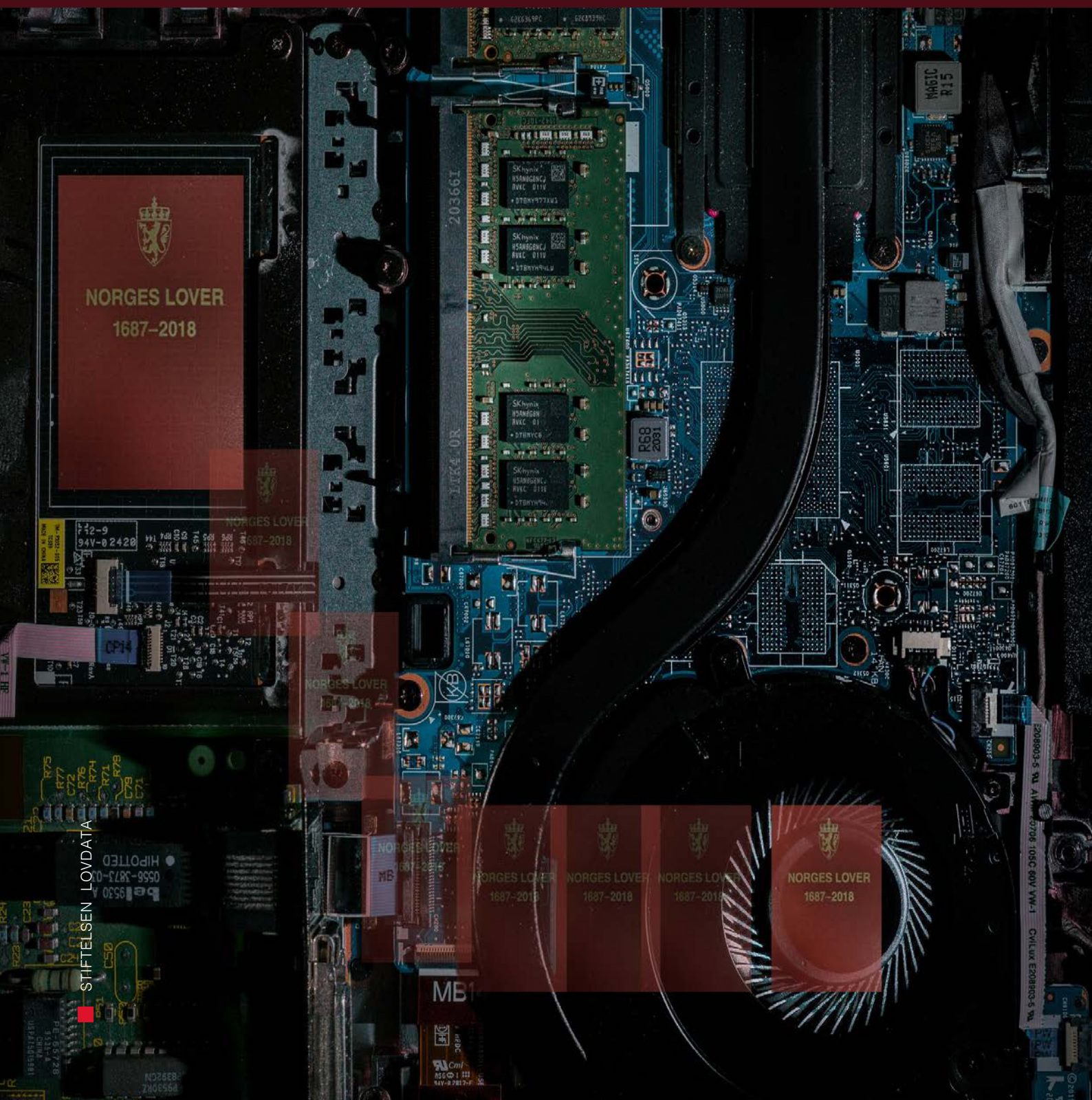

Årsmelding 2023

Forsidebildet: Bjørnar Erik Stokkan

Kunstig intelligens

I 2023 stilte vi oss spørsmål om hvordan kunstig intelligens vil endre juridisk metode og arbeidsprosesser, og hvordan KI vil påvirke rettssikkerheten i samfunnet.

Lovdatas ansatte. Foto: Frida Mørch Sørensen

Om Lovdata

Lovdata er Norges sentrale leverandør av rettslig informasjon

På Lovdatas nettsted www.lovdata.no ligger viktige og sentrale rettskilder gratis tilgjengelig. Nettstedet har mellom to og fem millioner oppslag i måneden. Mange andre nettsteder benytter lenker til Lovdatas startside eller direkte til en lov eller forskrift hos Lovdata.

For profesjonelle brukere tilbyr Lovdata et omfattende, avansert rettsinformasjonssystem og juridisk arbeidsverktøy – *Lovdata Pro*.

Lovdata har en sentral rolle i forvaltningen av regelverk, blant annet ved å kunngjøre i *Norsk Lovtidend* og ved en kontinuerlig konsolidering av lover og forskrifter, det vil si innarbeiding av endringer i hele det norske regelverket, slik at den enkelte lov og forskrift til enhver tid er ajourført.

Lovdatas samarbeidspartnere

Lovdata samarbeider med Domstoladministrasjonen og domstolene om elektronisk publisering av rettsavgjørelser. Dette omfatter også avgjørelser som ikke blir publisert på annen måte. Lovdata bidrar til publisering av konvensjonelle trykksaker som *Overenskomster med fremmede stater*, *Cappelen Damms* og *Fagbokforlagets særtrykk av lover*. Lovdata leverer satsen til Norges Lover. Lovdata har utstrakt kontakt med de juridiske fakultetene, og finansierer vitenskapelige assistentstillinger og forskningsprosjekter. .

Foto: Sveinung Bråthen

System for profesjonelle brukere

Lovdata Pro er et effektivt rettslig informasjonssystem og juridisk arbeidsverktøy utviklet for profesjonelle brukere både i privat og offentlig sektor. Tjenesten inneholder lover og forskrifter, rettsavgjørelser, uttalelser og vedtak, forarbeider, juridisk litteratur mv., og består av til sammen mer enn 150 databaser. Tjenesten inkluderer utvalgte dokumenter fra EUR-Lex – EUs rettslige informasjonssystem – samt norske oversettelser av alle direktiver og forordninger som er tatt inn i EØS-avtalen. De ulike rettskildene i *Lovdata Pro* er knyttet sammen ved hjelp av lenker, hvilket gjør det enkelt å navigere mellom rettskildene og å finne akkurat det man er ute etter. Gjennom samarbeid med forlag gir tjenesten også tilgang til en omfattende samling av lovkommentarer. *Lovdata Pro* har en rekke avanserte søkemuligheter og verktøy som effektiviserer arbeidet i alle deler av rettssamfunnet.

Foto: Sveinung Bråthen

Innhold

Om Lovdata	3
Å ile langsomt	6

Tilbakeblikk på 2023

8

Europalov	9	Hvorfor ingen har sett advokatroboten min	18
Et samarbeid mellom Lovdata og Store norske leksikon	11	«Lovdata» i Kosovo	21
EIREST – Effektiv informasjonsutveksling mellom regjeringen og Stortinget	12	Lar kundene fortelle om nytten med Lovdata Pro	23
Tariffavtaler samlet på ett sted: Lovdata tar på seg oppdraget	14	Funksjoner i Lovdata Pro	25
Lov&Data i digital utgave	16	Årsmelding 2023	27
		Produkter og tjenester	34

Årsberetning 2023

27

Styrets årsberetning	38
----------------------	----

Regnskap 2023

41

Resultat	42
Balanse	43
Kontantstrømanalyse	44
Regnskapsprinsipper	45
Noter til regnskapet	46

Ansatte 2023	52
Rettskilder i Lovdata Pro:	53

Foto: Privat

Å ile langsomt

Generativ kunstig intelligens, eller bare KI, ble som ventet 2023s store slager. Et utall artikler, innlegg og podcaster behandlet temaet, en oppklarende bok om KI toppet bestselgerlisten og KI var på agendaen i de fleste konferanser. I følge et anerkjent internasjonalt rådgivnings- og analysefirma skulle «hysten» rundt generativ KI nå toppen i 2023. Enn så lenge virker det som hypen holder seg på jussens område.

Lovdata har lang erfaring med teknologiske nyvinninger, og vi tilnærmer oss derfor generativ KI med både et optimistisk utgangspunkt og med noe skepsis. Selv har vi hatt stor nytte av en egenutviklet KI-løsning siden 2019. Få vil protestere på at KI kan effektivisere rettssamfunnet og gi store besparelser, men optimismen om hva KI kan løse for rettssamfunnet var større før vi dykket inn i hvordan store språkmodeller og rettsinformasjon fungerer sammen. Noen overser tilsynelatende også de rammer personvernet og opphavsretten setter.

Vår egen «Lead Data Scientist» har skrevet en artikkel i årsmeldingen med referanse til dette «gullrushet». Når mulighetene i den nye teknologien løftes til de store høyder er det viktig med stemmer som kan nyansere bildet og temme iveren vår. Med mer erfaring fra de mange KI-forsøkene som er

satt i gang på justisområdet vil vi få ny kunnskap om hva som skiller gull fra gråstein. Lovdata skal være i front på det som faktisk gir verdi for brukerne våre, men ønsker samtidig å unngå å kaste bort ressurser på noe som ikke fungerer.

Lovdata utforsker aktivt mulighetene KI byr på, men må balansere disse aktivitetene med sikker drift av Norges viktigste rettslige informasjonssystem og videre utvikling av de løsningene som er uunnværlige for brukerne våre i dag. Vi er ikke i en situasjon der vi kan legge alle eggene i KI-kurven, og ønsker det heller ikke. Vi er overbevist om at KI om ikke lenge vil bli en integrert del av de løsningene vi leverer i dag, og at det også gir grunnlag for nye løsninger.

Mens Lovdatas mål alltid har vært å identifisere de relevante rettskildene, passer generativ KI godt til kreative oppgaver og til å skape nytt innhold. Brukernes forventninger til hva slags tjenester Lovdata skal tilby påvirkes av disse nye mulighetene, og vi må også kunne tenke nytt om hva vi skal levere. Et halvgodt svar laget av en språkmodell kan være et tidsbesparende utkast som kvalifiserte menneskelige ressurser kontrollerer og fullfører, og i mange situasjoner er et halvgodt svar godt nok.

I Lovdata har vi valgt først å prøve ut språkmodeller i vårt kontrollerte produksjonsmiljø, der vi selv kan kvalitetssikre resultatene og kartlegge svakhetene. Deretter vil vi teste ut løsninger til profesjonelle brukere og til sist til folk flest. Selv om det antakelig er den sistnevnte gruppen som etter hvert kan få størst nytte av KI, vurderer vi svakhetene og de uløste problemene foreløpig som for store til å sette Lovdatas stempel på slike løsninger for allmennheten. Rettssamfunnet vil ikke være tjent med om Lovdata forvitrer som en autoritativ kilde til rettsinformasjon.

Lovdata skal ikke løse alle oppgaver selv og vi erkjenner behovet for at mer data gjøres tilgjengelig for bruk i KI. Lovdata har mye data som bør komme til nytte i forskning som tar i bruk KI. Også til andre formål vil vi strekke oss innen de mulighetene finansieringsmodellen gir og de begrensningene personvern og opphavsrett setter. Lovdata bygger kompetanse på KI i egen organisasjon, men like viktig blir det å finne gode og seriøse samarbeidspartnere som kan skape

fremtiden sammen med oss. I 2023 inngikk vi samarbeid med flere aktører for å være med på utviklingen av nye løsninger basert på KI. Disse løsningene er i dag på forskjellige utviklingsstadier og dekker ulike brukergrupper. Fremskrittene som oppnås er forskjellige og tilbakemeldingene på løsningene er blandede, og vi opplever at både våre samarbeidspartnere, og andre aktører, foreløpig strever med å finne oppgaver som fullt ut utnytter språkmodellenes styrker.

I første utgave av tidsskriftet *Lov&Data*, i 1984, skrev Lovdatas første styreleder professor Knut S. Selmer «Hele vår grunnleggende metode (rettskildelæren) er basert på at informasjons-systemet virker på en bestemt måte. Edb har gitt oss muligheten til å manipulere informasjons-systemet. 'Effektivisere' kalles det gjerne. Inntil vi vet litt mer om sammenhengen mellom informasjonssystem og juridisk metode, er det grunn til å gå forsiktig til verks, å 'ile langsomt'». Vi kan føle på det samme i dag som da EDB ble tatt i bruk for et halvt århundre siden.

Herman Bruserud
Styreleder

Odd Storm-Paulsen
Direktør

Foto: Sveinung Bråthen

Tilbakeblikk på 2023

Verdien av godt strukturerte og sammenhengende juridiske data blir stadig tydeligere. Lovdata har i 2023 brukt mye ressurser på å videreutvikle vårt unike datagrunnlag.

Randi Bjørhei, redaktør Europalov. Foto: Sveinung Bråthen.

Europalov

Av Randi Bjørhei

I oktober 2023 ble Europalov lansert med nytt design. Det er den mest omfattende oppgraderingen av nettstedet siden starten i 2007.

Vår kontakt med brukerne av Europalov i forkant av oppgraderingen, viste at nettstedet var svært godt likt og at de var bekymret for store endringer. Både offentlige myndigheter og private aktører ser på Europalov som en uunnværlig kilde til samlet informasjon over hva som skjer i EU og hvordan regelarbeidet følges opp i Norge. Lovdata har påtatt seg et stort ansvar med å foredle dette nettstedet videre på en god måte.

Frykten for endringer viste seg å være ubegrunnet, og overgangen til nye sider har bare fått positive tilbakemeldinger. Det ser ut til at brukerne har omfavnet det nye designet og endringene som er gjort. Vi setter stor pris på den gode kontakten vi har med brukere og er svært glade for innspill vi får til videre utvikling av Europalov.

Fra starten i 2007 ble nettstedet drevet som et privat initiativ av Tore Grønningsæter, som hadde hovedansvaret for oppdatering av både teknisk og redaksjonelt innhold. Lovdata overtok ansvaret for Europalov i 2016 – fortsatt med Grønningsæter som eneansvarlig for alle oppdateringer. Det var sårbart med alt ansvaret og kompetansen på en person, og derfor inngikk Lovdata i 2022 et samarbeid med Ramsalt Lab AS for videre vedlikehold og utvikling av Europalov på programvaren Drupal. Den delen av Lovdatas redaksjon som

arbeider med internasjonale rettskilder er utvidet slik at det nå er tre medarbeidere som har den faglige oppdateringen av Europalov som en av flere arbeidsoppgaver. Med disse grepene er vi enda bedre rustet til å ivareta og videreføre dette gode verktøyet.

Lansering av nye nettsider i oktober 2023, falt sammen med Grønningsæter sin 70-årsdag, og var et passende tidspunkt å overlate stafettpinnen og hovedansvaret til Randi Bjørhei som ny redaktør.

Nye EU-initiativ og forslag

Mikrobiologiske kriterier for næringsmidler: fastsettelse av analysemetoder for offisielle kontroller

Kontrollforordningen: endringsbestemmelser om utvalgsriterier for prøver

Liste over tredjeland med visumpfikt eller -fritak for passering av Schengens ytergrenser: Vanuatu

Byggnereforordningen 2011: utfyllende bestemmelser om systemer for å vurdere og verifisere byggnaders ytelse

Motorvogtforordningen om ansvarssikring: mal for erklæring om skadehistorikk

Se alle

Nye EU-vedtak

Øvre grenseverdier for rester av plantevernmidler i næringsmidler: bispyribac, metosulam, oryzalin, oksasulfuron og triazoksid

Tredjelandlisten for innførsel av dyr, avsmateriale og animalske produkter: endringsbestemmelser om Australia og USA

Sosiale bestemmelser innen veitransport: oppdatert liste over overtredelser

Luftfartsselskaper underlagt driftsforbud i EU/EØS-området ("sikkerhetslisten") pr. 30.5.2024

Harmonisert bruk av trekvensressurser til utstyr som benytter ultraredtsteknologi: endringsbestemmelser

Se alle

Nye lover og forskrifter

Kapitalkravsforordningen (CRR): skyggebanks

Tredjelandlisten for innførsel av dyr, avsmateriale og animalske produkter: endringsbestemmelser om USA

Dyrehelseforordningen og kontrollforordningen: endringsbestemmelser om helsesertifikater for dyr

Sikkerhet og gjennomskiktighet på derivatmarkedet: TONA- og SOFR-referanser

Tredjelandlisten for innførsel av dyr, avsmateriale og animalske produkter: endringsbestemmelser

Se alle

Hvordan lese EØS-rettsakter

Rettsakter må leses i sammenheng med EØS-avtalen for å sjekke om rettsakten er gjeldende, om den er endret eller om det er vedtatt EØS-tilpasninger.

EØS-avtalen på norsk

Konsolidert EØS-avtale på norsk er tilgjengelig på Lovdatas åpne sider.

Hold deg oppdatert

Europalovs ukentlige nyhetsbrev er kanskje den beste og mest effektive måten å holde seg oppdatert på utviklingen av EØS- og Schengen-saker.

FAKTA

Europalovs ukentlige nyhetsbrev er kanskje den beste og mest effektive måten å holde seg oppdatert på utviklingen av EØS- og Schengen-saker. Hver mandag oppsummeres siste ukes nye og endrede saker på inntil 21 saksområder med lenker til Europalovs detaljerte faktaark. Nyhetsbrevet er en svært populær og nyttig tjeneste som mange abonnerer på. Nyhetsbrevet er gratis, og antall abonnenter har mer enn doblet seg fra Lovdata overtok i 2016. Det er nå over 4500 abonnenter som mottar Europalovs ukentlige nyhetsbrev.

«Kort om loven»: Et samarbeid mellom Lovdata og Store norske leksikon

STORE
NORSKE
LEKSIKON

Av Line Tveter

I august 2023 rullet Lovdata ut Kort om loven-artikler på lovdata.no. Artiklene er resultatet av et samarbeid mellom Lovdata og Store norske leksikon (SNL).

Kort om loven-artiklene er skrevet av SNL, gir forklaringer av lovene og skal gjøre regelverket mer tilgjengelig. Det er en slags introduksjon til lovene, der målet er å beskrive loven i et nøtteskall.

Ved utrullingene hadde ca. 100 lover fått Kort om loven-artikkel, og ved årsskiftet 2023/2024 hadde ca. 190 lover artikkel. Målet til SNL og Lovdata er at alle lover (ca. 700) skal få det.

En god samarbeidspartner og et godt samarbeid

SNL er et gratis og fritt tilgjengelig oppslagsverk, eid av de norske universitetene og ideelle stiftelser og organisasjoner. SNL er en god samarbeidspartner for Lovdata, med et felles mål om å bidra til økt kunnskap i folket.

Før utrulling måtte Lovdata og SNL finne ut av rammene for artiklene: Hvor mye skulle med? Hva skulle artiklene beskrive? Hvordan skulle strukturen være? Den tekniske biten måtte også på plass. Det ble tidlig avklart at prosessen måtte være automatisk. Utviklere fant en løsning der Lovdata henter data fra SNL, og konverterer tekstene fra artikler hos SNL til Kort om loven-artikler hos Lovdata, helt uten manuelt arbeid.

Målet er å gjøre jussen mer tilgjengelig for alle

Kort om loven-samarbeidet er ment å gjøre lovene enklere å bruke og forstå, og mer tilgjengelige for alle. Det er et tilbud til alle som bruker Lovdatas åpne sider, og er altså helt gratis.

Før samarbeidet med SNL skrev Lovdata egne Kort om loven, for noen utvalgte lover. Gjennom samarbeidet med SNL vil det være artikler for mange flere lover, og Lovdata unngår å gjøre den samme jobben som SNL allerede gjør.

EIREST

– Effektiv informasjonsutveksling mellom regjeringen og Stortinget

Av Ståle Hoberg

Stortinget, Departementenes Service- og Sikkerhetsorganisasjon (DSS) og Lovdata samarbeider i EIREST-prosjektet for å etablere bedre informasjonsutveksling i regelarbeidet. Lovdata har gjennom 2023 bidratt i prosjektet med rådgivning rundt strukturert datagrunnlag og har stilt sitt eget datagrunnlag til disposisjon for en fremtidig løsning.

Prosjektets mål er at informasjonsutvekslingen mellom regjeringen, Stortinget og Lovdata skal gå raskere, med høyere kvalitet og med mindre bruk av ressurser. Dagens start-til-slutt-modell, der regjeringens proposisjon skrives, sendes og oversettes til nytt format i Storkingskomiteens innstilling, som igjen sendes og oversettes til ajourført regelverk hos Lovdata, skaper risiko for feil og mangler når reglene skal oversettes mellom formater og aktører.

Målet er en sirkulærmodell, der ansatte i de enkelte departementene henter eksisterende lovtekst, i form av strukturerte data fra Lovdata, bearbeider dem, og sender dem videre via DSS til Stortinget, som vedtar dem på samme format, og som deretter sender dem til kunngjøring hos Lovdata. En sirkulær modell innebærer med andre ord at informasjonen gjenbrukes mellom partene i stedet for å bli satt opp på nytt hver gang.

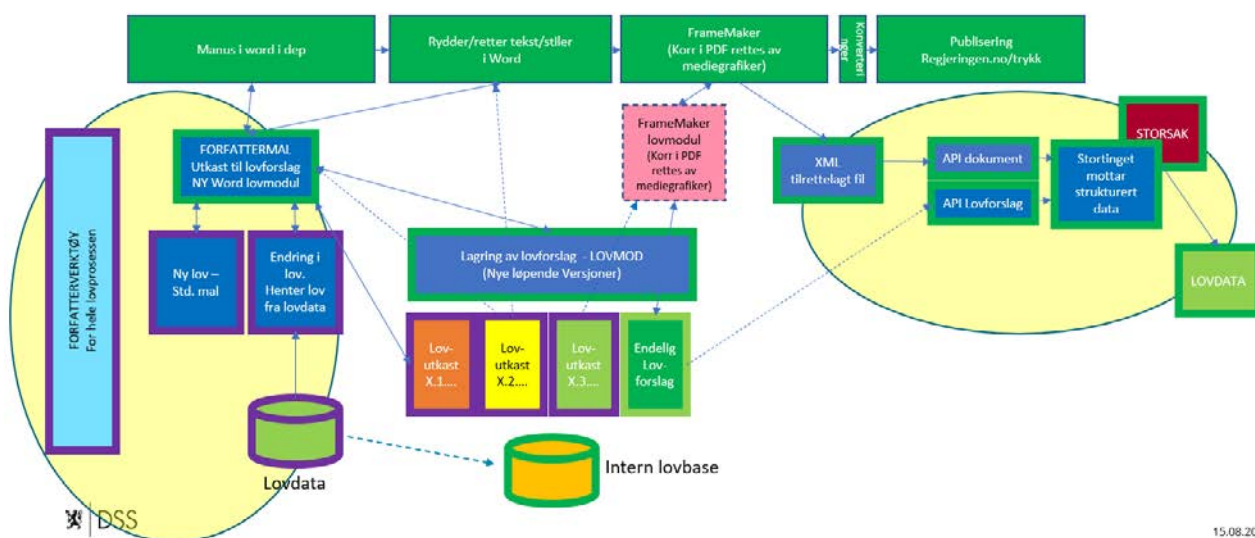
Foto: Sveinung Bråthen

De fleste lover er endringslover, der man bygger videre på struktur som ble etablert ved første kunngjøring. Lovdatas erfaring er at upresise og kompliserte regelverksstrukturer er vanskeligere å forholde seg til, endre og oppheve. Det har hendt at manglende koordinering mellom deler av forvaltningen ført til gjensidig utelukkende endringer av regelverket, samt at kompliserte strukturer gir utilsiktede endringer i regelverket.

Lovdata behandler regler som data, ikke enkelt dokumenter, og dette er en forutsetning for å redusere antall feil og merarbeid i regelutformingsprosessene. Et godt datagrunnlag er viktig for at regelverket skal være forståelig både for mennesker og maskiner. En datadrevet tilnærming krever bruk av egnede verktøy. Siden tekstbehandlingsverktøy som Word ikke gir den nødvendige datastrukturen, bruker Lovdata derfor en kombinasjon av egenutviklede struktureringsverktøy og etablerte industristandarder til å representere regelverk.

Hvis et tilsvarende verktøy for regelskriving skal innføres hos regel-giver må det oppleves som praktisk og brukervennlig – og bedre enn det det skal erstatte. Erstatningen kompliseres av at regler med en uheldig datastruktur kan oppleves som mindre problematiske for de som skriver dem sammenlignet med de som skal bruke dem. Førstnevnte har derfor ikke nødvendigvis samme insentiver til å gå vekk fra etablerte arbeidsprosesser som kan være uhensiktsmessige for den overordnede sirkulærmodellen. EIREST-prosjektet har derfor tett dialog med brukerne, og har blant annet brukt ressurser på brukerintervjuer og annen datainnsamling. Målet er at et slikt verktøy gir en bedre brukeropplevelse, bedre strukturerte regler og lavere ressursbruk sammenlignet med eksisterende verktøy.

Det er enighet om å benytte Lovdatas dataformat frem til det eventuelt finnes et bedre alternativ.

Foreslått interaksjonsmodell mellom Lovdata, DSS og Stortinget

Tariffavtaler samlet på ett sted: Lovdata tar på seg oppdraget

Av Ola Stenersen

I et felles løft for å gjøre tariffavtaler og overenskomster mer tilgjengelige, har sentrale arbeidslivsorganisasjoner gått sammen om å samle dokumentene på én uavhengig plattform. Innenfor den kollektive arbeidsretten er avtalene i arbeidslivet viktige rettskilder, som berører svært mange. En felles, ordnet inngangsport til avtalene i arbeidslivet vil løfte frem avtalene som rettskilde og være et bidrag til rettsikkerhet og folkeopplysning.

Alt strukturert på samme plattform

Lovdata begynte arbeidet med tariffavtaler allerede i 2018 gjennom et samarbeid med Norsk Industri, hvor avtalene og overenskomstene deres var en del av publiseringen. Året etter sluttet NHO seg til initiativet, og oppdraget ble utvidet til å gjelde alle organisasjonene tilknyttet NHO.

I 2023 inngikk vi avtaler med LO, NHO og YS om å publisere deres tariffavtaler og overenskomster. Denne innsatsen har resultert i at de fleste gjeldende tariffavtaler og flere særavtaler nå er oppdatert og tilgjengelige på Lovdata. Tidligere var dokumentene spredt over ulike nettsteder, noe som gjorde det utfordrende å finne og navigere i innholdet. Denne samlingen av avtaler gjør at tariffområdet nå er mer tilgjengelig for alle interesserte, og det fjerner oppfatningen av det som en «lukket verden» med begrenset tilgang.

PDF er historie for «arbeidslivets lover»

Publisering gjennom Lovdata betyr at avtalene ikke lenger må lastes ned i PDF-format. De er nå tilgjengelige i et digitalt og strukturert format, som er enklere å søke i, lese og dele. Dokumentene er tilgjengelige både på Lovdatas åpne sider og i abonnementstjenesten Lovdata Pro. I Lovdata Pro finnes kryssreferanser til andre relevante rettskilder, som avgjørelser fra Arbeidsretten eller lover innenfor arbeidsrettsområdet. I tillegg gir tjenesten oversikt over historiske endringer som er gjort i avtalene over tid.

Tariffavtalen er en spesiell avtaletype, med virkninger for de enkelte arbeidsforhold som kan minne om lovgivning. Tariffavtalene er også sammen med lov og rettspraksis sentrale kilder til generelle arbeidsrettslige regler.

Tariffavtalenes grunnleggende betydning i norsk arbeidsrett gjør dem til en naturlig del av Lovdatas rettskildebaser. Selv om dette rettslig sett er tidsbegrensede avtaler som fornyes med jevne mellomrom, er de preget av langsiktighet. Historikk vil derfor ofte være en viktig kilde til tariff forståelsen. En rettskildebaser som samler gjeldende og tidligere sentrale tariffavtaler vil være et praktisk startsted for enhver som skal løse arbeidsrettslige spørsmål.

Tron Løkken Sundet, leder av Arbeidsretten

Alltid oppdatert og riktig versjon

Lovdata forvalter og vedlikeholder tariffavtalene slik at Lovdatas versjon blir en omforent «autorativ rettskilde», noe som i praksis betyr at det er denne versjonen av avtalen en forholder seg til. Det betyr samtidig lettere tilgang, bedre kvalitet og en trygghet i at en leser riktig versjon. Lovdatas satsning på området gir særlig verdi for advokater innen arbeidsrett, HR-avdelinger i virksomheter som er bundet av tariffavtaler og lokale tillitsvalgte.

Det er gode effektivitetsgevinster i at Lovdatas erfarne organisasjon og tilpassede systemer kan benyttes på enda flere rettskilder.

«Lovdata regner med at flere arbeidslivsorganisasjoner henger seg på og at vi i fremtiden har samlet alt innen tariffområdet på samme sted. Vi er i dialog med flere aktører i arbeidslivet om målet. Det blir trolig unikt i europeisk sammenheng».

Odd Storm-Paulsen, direktør i Lovdata

En tariffavtale er en avtale mellom en fagforening og en arbeidsgiverforening eller en enkelt arbeidsgiver. Avtalen regulerer arbeids- og lønnsvilkår og andre forhold knyttet til arbeidsforholdet.

Tariffavtaler deles vanligvis inn i hovedavtaler og overenskomster. Hovedavtalene er avtaler mellom hovedorganisasjonene og regulerer overordnede rammer. Overenskomster inngås vanligvis mellom et fagforbund og en arbeidsgiverforening, og er mer detaljerte enn hovedavtalene.

Med mindre annet er fastsatt, gjelder tariffavtalen i tre år fra den dagen den ble underskrevet. Overenskomster inngås vanligvis for to år fra en bestemt dato, og blir automatisk forlenget med ett år hvis de ikke sies opp.

Kilde: Lovdata

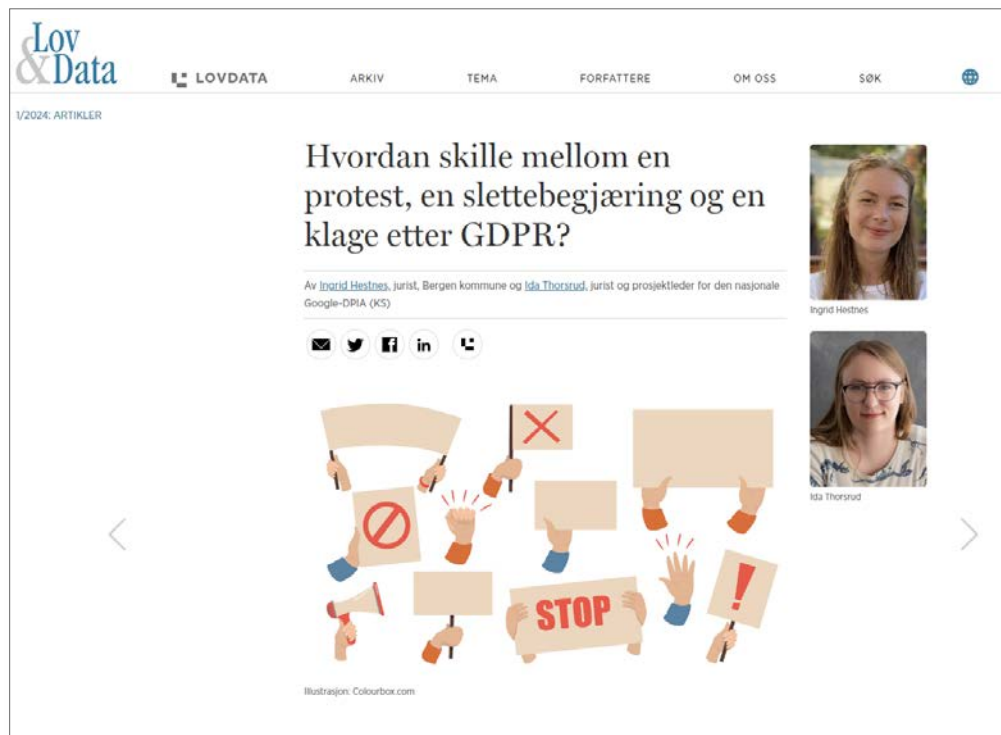
Foto: Sveinung Bråthen

Tariffavtalene bærer mye tradisjon og kultur i bransjene, gjennom å være et normsystem som er utviklet der, ofte gjennom mange tiår.

Lov&Data i digital utgave

Av Trine Shil Kristiansen

I 2023 ble det lansert en digital utgave av tidsskriftet Lov&Data. En digital utgave av tidsskriftet samsvarer med Lovdatas mål om å gjøre rettsinformasjon lettere tilgjengelig for alle. Miljø- og økonomihensyn spilte også en rolle i beslutningen om å gå vekk fra papirutgaven. Etter lanseringen når Lov&Data ut til et bredere publikum og vil kunne være et mer aktuelt tidsskrift innenfor et juridisk og teknologisk felt i rask utvikling.

Tidsskriftet, som ble lansert allerede i 1984, dekker rettsområdene personvern, immaterialrett og IT-kontrakter, og stadig mer om teknologi og Legal Tech. Lov&Data er medlemsblad for foreningene Norsk forening for Jus og EDB, Dansk forening for Persondataret, Danske IT-advokater og Svenska föreningen för IT och juridik. Bidragsyterne kommer fra forvaltningen, academia og advokatbransjen.

Før prosjektet spurte Lovdata utvalgte brukere om deres syn på digitaliseringen og om fortsatt interesse for en trykt versjon. Brukerne var gjennomgående positive til endringen. Det kunne oppleves som et paradoks at et fagtidsskrift om digitalisering skulle være et av de siste som holdt fast ved trykt tidsskrift. Fra 2024 er papirutgaven avviklet og Lov&Data er nå kun tilgjengelig på nett.

De enkelte artiklene fra tidsskriftet er fortsatt tilgjengelige og søkbare i Lovdata Pro.

Digitaliseringen er et ledd i moderniseringen av tidsskriftet. Gjennom 2023 året har antall bidrag doblet seg, og stadig flere tar kontakt for å få artiklene sine publisert i Lov&Data.

Ved å utvikle en digital gratistjeneste er det blitt enda lettere å dele informasjon om et viktig område av jussen. Den teknologiske utviklingen skaper rettslige utfordringer for tradisjonelle institusjoner, og vanlige folk må stadig oftere ta stilling til rettsinformatiske problemstillinger. Det betyr at innholdet i Lov&Data ikke lenger bare er forbeholdt juristene og de spesielt interesserte, men også den alminnelige leser som for eksempel ønsker å vite om arbeidsgiver har adgang til å gjøre innsyn i arbeidstakers e-post, om barns personvern og om hvorvidt et forbud mot IPTV-strømming kan håndheves.

Nasjonal lovgivning og ikke minst hyppig EU-regulering fører til at rettsstilstanden endrer seg raskt. Det er derfor avgjørende for rettsanvendere og brukere av teknologien å vite hva som er gjeldende rett. Som et nordisk tidsskrift har Lov&Data også en unik mulighet til å være en brobygger i det juridiske landskapet i de nordiske landene. Henrik Udsen, dansk redaktør (2009–2024) sa i sin leder Lov&Data nr. 157 1/2024: «Det historiske og kulturelle fællesskab mellom de nordiske lande har altid bevirket et tæt nordisk retssamarbejde og også på det teknologiretlige område, vil afgørelser mv. fra de andre nordiske lande have en særlig interesse og værdi. **Og lige præcis her spiller Lov&Data en særlig rolle. Som det eneste nordiske teknologiretlige tidsskrift udgør Lov&Data en platform for formidling af viden mellem nordiske teknologiretsjurister.**»

Som Nordens ledende tidsskrift innen rettsinformatikk skal Lov&Data fortsette å være en pålitelig kilde til juridisk innsikt.

Foto: Sveinung Bråthen

Hvorfor ingen har sett advokatroboten min

Av Atle Oftedahl

2022 gav oss en forsmak på ChatGTP, men i 2023 fikk både teknologientusiaster og skeptikere virkelig dykke ned i den nye teknologien, lekt med den og utforsket hvordan den kommer til å forme oss og samfunnet fremover. Hva har vi lært av det?

Nå var den her: chatbotten vi hadde drømt om og var blitt lovet i årtier. Men denne gangen er det ingen forhåndsbestemte svar, ingen enkle regler som matcher nøkkelord i spørsmålet ditt med nøkkelord i en database av lignende spørsmål, ingen «beklager, jeg forstår ikke hva du mener, kan du forsøke å omformulere spørsmålet ditt?». Teknologien vi har fått tilgang til fungerer tilsynelatende uten unntak. Det bare virker! Men dessverre er sannheten mer komplisert, og det er mange begrensninger og fallgruver man må ta hensyn til. Midt i et enormt teknologisk skifte kan disse være vanskelige å få med seg.

Atle Oftedahl, Lead Data Scientist. Foto: Sveinung Bråthen

Å gi seg selv pustepauser er viktig når man arbeider med en teknologi der det daglig kommer nyheter om forbedringer. KI og store språkmodeller har vært på alles lepper gjennom hele året på alle samfunnsområder. På godt og vondt har det ført til et enormt press om å ta i bruk teknologien. Internettet har floreret med nye tjenester som stolt annonserer «Nå med ChatGPT!». Annonsen inneholder som regel også , eller burde inneholde, en advarsel: «Obs: laget av ChatGPT, bruk på eget ansvar». I et nytt «gullrush» der KI-selskaper selges og investeres i for svimlende summer og det kastes ut dommedagsprofetier til dem som ikke enda har hoppet på KI-toget, er det lett å miste hodet.

Lovdata valgte derfor tidlig å gi oss selv denne pustepausen, for å kunne vurdere potensialet til forskjellige løsninger og ulike fremgangsmåter på våre egne premisser. Vi satte også av tid til kompetanseheving på teknologien, om risikoene og mulige gevinster, slik at vi kan tilnærme oss utfordringer med en felles forståelse av oppsidene og nedsidene. Lovdata har allerede i flere år bygget egne løsninger som baserer seg på maskinlæring og kunstig intelligens. Den kompetansen og de erfaringene vi har opparbeidet, har vi tatt med oss inn i dette nye landskapet med generativ KI.

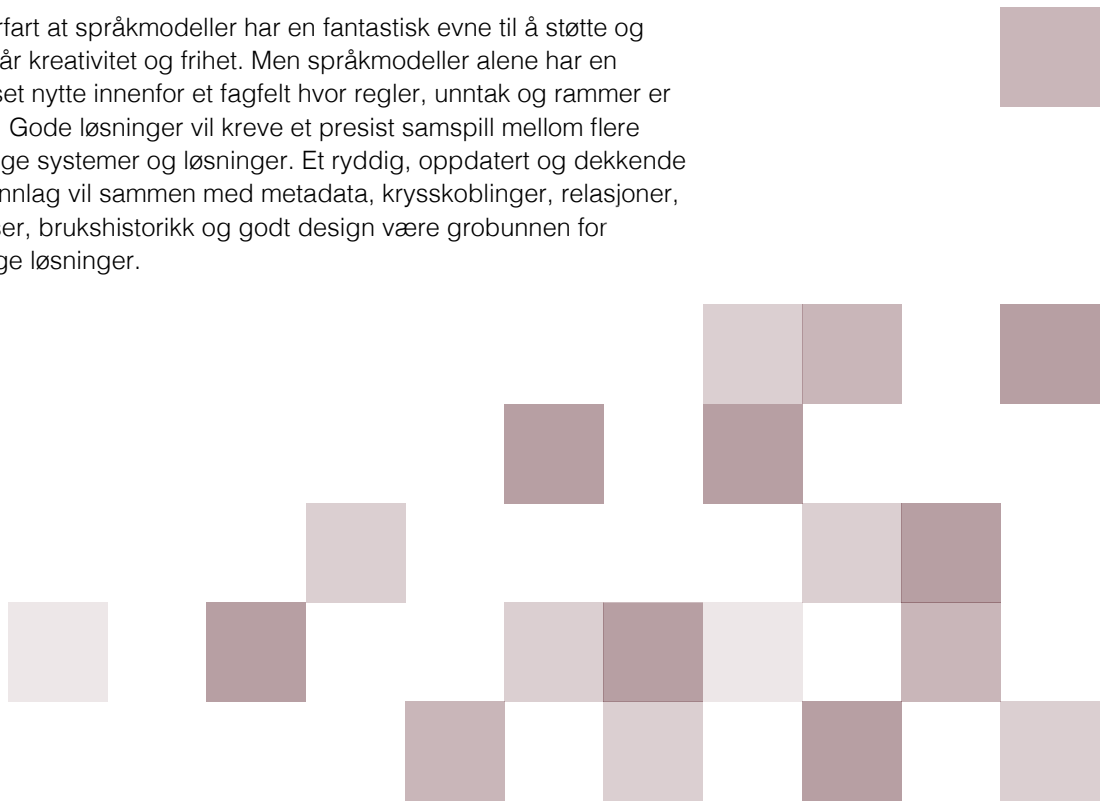
Utover i året mottok vi stadig flere henvendelser fra engasjerte studenter, advokater og gründere som hadde spennende ideer om nye, innovative løsninger. Få av dem nådde gjennom det trange nåløyet vi hadde satt for oss selv.

Kunder og brukere stiller ekstremt høye krav til kvaliteten og påliteligheten til Lovdatas tjenester og data. Når man leverer det viktigste arbeidsverktøyet for jurister, er det lite rom for feil. Vi må levere nye tjenester med den samme høye standarden, om de er basert på KI eller ei. Nåløyet nye løsninger må gjennom blir dermed lite. Språkmodeller kan, og vil, forfatte tekst som ikke nødvendigvis sammenfaller med våre forventninger og ønsker. Det omtales i dagligdags tale som «hallusinerings» og er en av de store «feilene» som plager teknologien. Men i en statistisk modellering er det ingenting som er feil, det er bare lite sannsynlig, så å tenke på hallusinerings som en feil er i stor grad en misforståelse av hvordan språkteknologien fungerer. Juss er et fagfelt hvor din vurdering av rett og galt kan være en annen enn min, og dette skaper en interessant spenning i systemer som ikke skal ta feil, men samtidig være åpne for at det finnes ulike svar. Konsekvensene av at feil informasjon blir lagt frem for en bruker på en troverdig måte kan være store. Vi konkluderte derfor tidlig med at fintrening av språkmodeller på våre data, eller å «putte hele Lovdata i ChatGPT», som mange har foreslått for oss, med det formålet å lage en jurist-robot, var og er en blindvei. Gjennom fintrening kan en språkmodell generere innhold som ligner mer og høres mer ut som god juridisk tekst, men det gir fortsatt ingen garanti for at innholdet er juridisk «riktig». Kontinuerlig justering av språkmodellene vil også være en praktisk umulighet i et system hvor informasjon legges til, endres og fjernes daglig.

For å bøte på hallusineringsproblemet, snudde de fleste seg gjennom 2023 til løsninger som først finner all relevant informasjon, for så å sende informasjonen til språkmodellen med en instruks som kan oppsummeres omtrent slik: «Her er et spørsmål fra en bruker, her er en mengde med tekst vi tror inneholder svaret; omformuler denne teksten til å svare på spørsmålet». Har du funnet den riktige teksten som kan svare på spørsmålet, er det som regel en triviell oppgave for språkmodellen å formulere et riktig svar. Men du er fortsatt langt unna en advokatrobot. Grunnmuren i et slikt system er en pålitelig algoritme som kan finne den relevante informasjonen du trenger først. Dersom du ikke klarer å finne informasjonen som inneholder svaret, får du naturligvis ikke et godt svar fra språkmodellen. Dette søkeproblemet har Lovdata forsøkt å løse i over 40 år, og språkmodeller bidrar dessverre her med lite nytt. Altså er ikke språkmodeller i dag løsningen vi alle har ventet på som endelig gir oss heldigitale jurister, men én av mange puslespillbrikker som må på plass. Teknologiske fremskritt skjer i et forrykende tempo, så det er forhåpentligvis bare et spørsmål om tid før også denne koden knekkes, men det kan også vise seg at jussens ubeslutsomhet ikke er forenelig med datamaskinens krav til absolutte sannheter, og at enhver løsning som forsøker å kombinere de to for alltid vil leve i en gråsonen av delt ansvar mellom bruker og system. Jakten blir da å finne hvor denne grensen går.

Lovdata erfarte også at de teknologiske hindrene ikke var de eneste utfordringene som må løses. Mange av våre eksperimenter, analyser og forsøk endte som regel opp med å aldri se dagens lys i løpet av året på grunn av juridiske utfordringer som måtte avklares. Personvern, opphavsrett og bruksrett begrenser hvilke løsninger vi kan tilby og hvilke systemer vi kan bygge. Tilbyderne av store språkmodeller har ofte brukervilkår som ikke oppfyller våre strenge krav. Mye av 2023 gikk derfor til å etablere teknologien heller enn å utforske den. I tillegg må vi ikke bare spørre oss selv «*kan* vi bruke disse dataene og systemene slik?», men også «*bør* vi bruke dem slik?». Lovdata vil tilby de beste verktøyene og systemene til våre brukere, men det kan aldri gå på bekostning av våre juridiske og etiske forpliktelser og ansvar.

Vi har erfart at språkmodeller har en fantastisk evne til å støtte og berike vår kreativitet og frihet. Men språkmodeller alene har en begrenset nytte innenfor et fagfelt hvor regler, unntak og rammer er normen. Gode løsninger vil kreve et presist samspill mellom flere forskjellige systemer og løsninger. Et ryddig, oppdatert og dekkende datagrunnlag vil sammen med metadata, krysskoblinger, relasjoner, databaser, brukshistorikk og godt design være grobunnen for fremtidige løsninger.

«Lovdata» i Kosovo

Av Odd Storm-Paulsen

I 2023 ferdigstilte Kosovo første versjon av sitt nye digitale rettsinformasjonssystem, bygd med inspirasjon fra Lovdata. Systemet i Kosovo er også gitt navnet LawData.

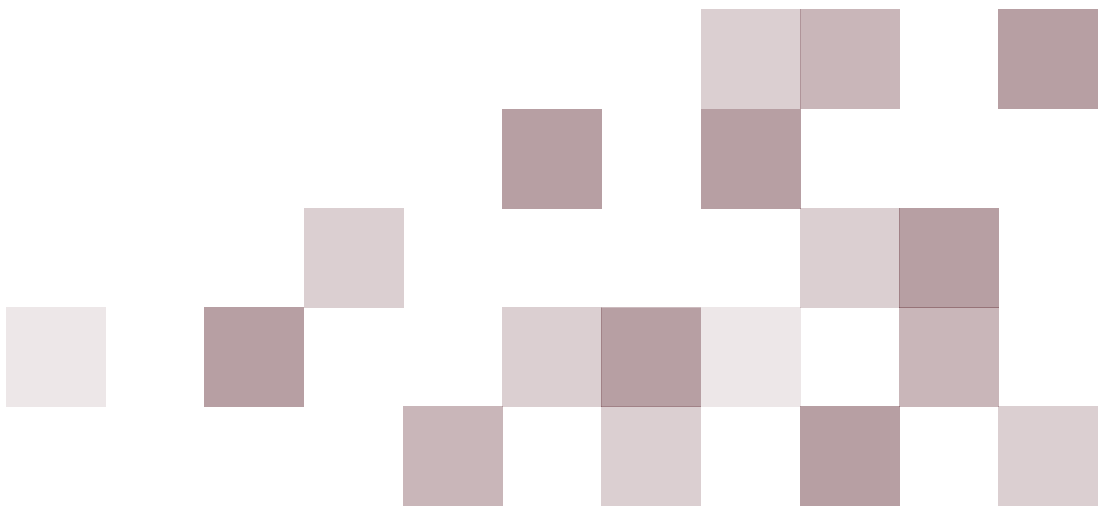
Inntil lanseringen av dette systemet var ikke konsolidert regelverk tilgjengelig i Kosovo, og mange opplevde det som problematisk for rettssikkerheten i landet. Det nye rettsinformasjonssystemet er utviklet med støtte fra Utenriksdepartementet i Norge. UD har lenge bidratt økonomisk i ulike sektorer i Kosovo, gjennom støtteprogrammer som skal gi et grunnlag for økonomisk fremgang, godt styresett, retts-sikkerhet, åpenhet, stabilitet og forsoning.

The «LawData» System har vært et av tre store prosjekter UD har støttet innen området rettssikkerhet og digitalisering. Prosjektene skal gi mer effektive, transparente og etterrettelige institusjoner og bedre tilgang til rettsinformasjon. International Management Group – IMG i Kosovo har stått for prosjektgjennomføringen. Lover og forskrifter kan nå publiseres i et strukturert og konsolidert format som gjør dem lett tilgjengelige for profesjonelle jurister, forskere og offentligheten.

Lovdatas rolle i dette prosjektet har vært begrenset til rådgivning og til å være samtalepartner gjennom prosessen som startet i 2019. Lovdata har bidratt i prosjektet Pro Bono Publico. I tillegg til å lage en løsning slik vi kjenner den i Norge, legger løsningen bedre til rette for å se regelverket i de tre språkversjonene loven i Kosovo krever; serbisk, albansk og engelsk, i sammenheng.

“The inspiration for the development of the LawData System for Kosovo came from Norway, from an existing and well-developed legal information service «Lovdata». With the support from Lovdata, the Norwegian experience and the continues cooperation during the implementation process, was made possible to have a well-functioning system offering all the foreseen services in a sustainable manner for the Kosovars.”

Argjent Karai, Director of Operations of International Management Group – IMG

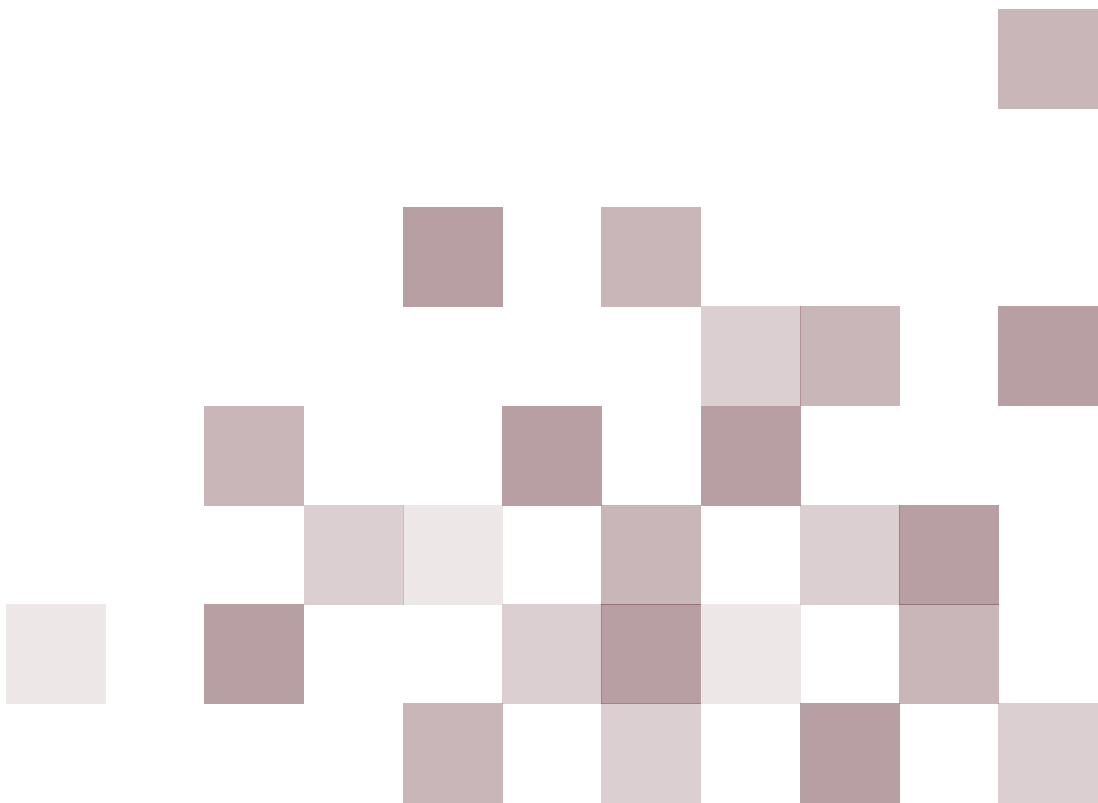
Thomas Bech Pettersen i Computas AS har lang erfaring med prosjekter i justissektoren. Han utarbeidet spesifikasjonene for løsningen i Kosovo.

«Støtten som Lovdata har gitt Kosovos "LawData"-prosjekt har hatt stor verdi, særlig ved at det er gjort tydelig at en lettere tilgang til gjeldende rett i konsolidert form faktisk er mulig å få til. Det meldes fra Kosovo nå (mars 2024) at LawData i raskt økende grad tas i bruk blant landets advokater, virksomheter og borgere, og det er gledelig at Kosovo dermed er blant de få land som har en moderne konsolidert regelverksløsning. Et godt bidrag til "Access to Justice"! »

Thomas Bech Pettersen, Computas AS

Bech Pettersen mener mange konsepter som benyttes på justisområdet og i offentlig forvaltning for øvrig i Norge kan gjenbrukes og videreutvikles i land som i dag mangler slike løsninger.

Norge har hele tiden ligget langt fremme i digitaliseringen av rettsinformasjon og vi gjør det fremdeles. Prosjektet i Kosovo har gitt Lovdata inspirasjon til å bidra i bistandsprosjekter andre steder der norske løsninger og norske konsepter kan komme til nytt.

Kundehistorier: Lar kundene fortelle om nyttan med Lovdata Pro

Av Ola Stenersen

Ærlige kundehistorier er blitt et viktig verktøy i vår markedsføringsstrategi overfor ulike målgrupper. Gjennom innsiktsfulle og troverdige erfaringer fra fornøyde brukere kan nye kunder bli kjent med tjenesten.

Betydningen av kundehistorier

Selv markedsledende tjenester trenger bekreftelser på tjenestens nytte og verdi. Alle jurister i Norge har et forhold til Lovdata Pro, men færre kjenner hele potensialet i tjenesten. Også stadig flere ikke-jurister i privat næringsliv har interesse for tjenesten, uten at de har den samme kjennskapen til den..

Andre kunders suksess har innvirkning på kjøpsbeslutningen til potensielle kunder. Når eksisterende kunder deler sine erfaringer bygger det tillit og troverdighet hos nye potensielle kunder. Samtidig får vi demonstrert hva tjenesten kan løse i praksis.

Dramaturgien i en effektiv kundehistorie

Når vi skriver kundehistorier om Lovdata Pro, følger vi en struktursom formidler en gjennomtenkt og overbevisende fortelling der vi får frem hvordan Lovdata Pro bidrar til å løse kundens utfordringer

Vi begynner med å introdusere kunden og deres virksomhet. Dette gir leseren en forståelse av konteksten og kundens posisjon. Deretter presenterer vi de spesifikke juridiske utfordringene kunden står overfor i sin arbeidshverdag.

Vi identifiserer så hovedkarakterene i historien: helten, skurken og den gode hjelperen. Helten er vår kunde, som har møtt utfordringer og funnet løsninger gjennom Lovdata Pro. Skurken representerer de utfordringene kunden står overfor, mens den gode hjelperen er selvfølgelig Lovdata Pro. Dette gir en klar forståelse av kundens reise og hvordan Lovdata Pro spilte en avgjørende rolle i prosessen.

Til slutt presenterer vi resultatene kunden oppnådde gjennom bruk av Lovdata Pro. Dette understreker den konkrete verdien av tjenesten og hvordan det har bidratt til å forbedre kundens virksomhet.

Denne strukturerte tilnærmingen sikrer at hver kundehistorie er engasjerende, relevant og overbevisende, og demonstrerer hvordan Lovdata Pro kan hjelpe kunder med effektive rettskildesøk og til å navigere i dokumentene.

Personlige samtaler

Gjennom personlige samtaler fanger vi de essensielle detaljene som gjør historiene relevante og troverdige. Flytoget, Help Forsikring og OBOS er eksempler på solide virksomheter som bruker Lovdata Pro strategisk og som forteller om det gjennom kundehistorier. Sterke merkenavn bruker naturligvis kundehistorier selv som virkemiddel i sin egen markedsføring.

Les kundehistoriene våre her: <https://pro.lovdata.no/kundehistorier/>

Foto: Sveinung Bråthen

Funksjoner i Lovdata Pro

Søkefunksjoner:

Hurtigsøk: Du søker på «google-måten» i alle rettskildene på én gang. Alternative søkeord fra Lovdatas synonymordliste settes inn automatisk.

Avansert søk: Søk i én eller flere rettskilder. Søket kan spisses ved hjelp av operatorene og søk bestemte steder i dokumentene (feltsøk).

Rettskilder: Gir en oversikt over alle rettskilder systematisert etter type og med kronologisk og eventuelt alfabetisk register lett tilgjengelig. Det er også inngang til avansert søk i den enkelte rettskilde.

Registre: Gir en effektiv inngang til alt innhold i Lovdata Pro. Det er mulig å velge mellom ulike registre som kronologisk, alfabetisk, departementsregister, fylkesregister og NAV-register m.m.

Rettsområder: Gir deg tilgang til dokumenter innenfor ulike tema. Rettsområdene er knyttet til aktuelle lover og/eller deler av lover.

Personlige arbeidsverktøy:

Hjem: Tar deg til førstesiden.

Utvalg: Samle dokumenter – f.eks. i forbindelse med en sak eller innenfor et fagområde. Utvalgene kan deles med andre og struktureres i mapper.

Merknader: Skriv personlige merknader, gruppemerknader, firmamerknader og merknader for alle. Merknadene kan du dele med andre – f.eks. med medlemmene i en faggruppe.

Varslinger: Gir deg varsling om endringer i regelverk og om nye rettsavgjørelser mv. som henviser til ønskede lover, lovparagrafer eller rettsområder. Varsling kan også opprettes på søk.

Grupper: Det er enkelt å opprette grupper som kan dele utvalg og merknader.

Søkehistorie: Husker søkene dine. Tilgang til å administrere søkevarslinger m.m. Favorittsøk kan lagres.

Hjelp: Her finner du hjelpetekster, instruksjonsvideoer og ytterligere informasjon.

Tilbakemelding: Brukerne har mulighet til å gi tilbakemeldinger i systemet.

Mine innstillinger: Her kan du logge ut, se oppdateringsdatoer m.m. samt redigere profilen din.

Tekstmarkeringer: Nytt av av å kunne lage sine egne markeringer i lovtekst og andre rettskilder er kjent for alle som arbeider med juridisk tekst. Gjennom egne innarbeidelser fremhever man det viktigste i teksten, synliggjør nyanser og letter tolkningen av rettskilden.

Juridiske studenter står for de aller fleste tekstmarkeringene som lages i Lovdata Pro, og det er derfor ekstra viktig at tekstmarkeringssystemet er operasjonelt og velfungerende i studietiden, spesielt i eksamensperiodene.

Foto: Sveinung Bråthen

Årsmelding 2023

Kunngjøring av regelverk

Etter oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet utfører Lovdata den elektroniske kunngjøringen av lover og forskrifter. I Norge har den elektroniske kunngjøringen hos Lovdata vært den offisielle kunngjøringen siden 1. januar 2001. Kunngjøringen på nettet betyr at tiden som går fra en lov/forskrift blir vedtatt til den blir kunngjort er betydelig kortet ned. Kunngjøring som fram til 2017 normalt ble foretatt et par ganger i uken, foretas nå ofte flere ganger om dagen.

I 2023 ble det vedtatt og kunngjort 116 lover, hvorav 8 nye. Det ble vedtatt 2 561 forskrifter, endringsforskrifter, ikrafttredelser, delegeringsvedtak, opphevelser og andre typer vedtak. 1 457 av kunngjøringene var i Norsk Lovtidend avd. I og 1 104 i Norsk Lovtidend avd. II. En stor del av Lovdatas arbeid i forbindelse med kunngjøringene består i teknisk kvalitetssikring av tekstene, (jf. avsnittet nedenfor om regelforvaltning.). Kunngjøring av lover og forskrifter skjer normalt hver dag. Tiden fra innsendelse til kunngjøring vil normalt variere fra kunngjøring samme dag til kunngjøring noen dager senere avhengig av de innsendte sakenes omfang og kompleksitet.

Lovdatas nettsted

Gratis siden www.lovdata.no er blant Norges mest besøkte nettsteder og et nettsted svært mange har et forhold til. Omtrent halvparten av oppslagene gjelder lovene.

Nye kilder på Lovdatas åpne nettsider i 2023:

- Artikler fra Store norske leksikon som erstatning for «Kort om loven» på åpne sider

Ny funksjonalitet på Lovdatas åpne nettsted i 2023:

- Nye sider med informasjon og bestilling av API på <https://api.lovdata.no>

Biblioteksversjon

Lovdata fremmer bibliotekenes digitale tjenestetilbud ved å tilby Lovdata Pro gratis til folkebibliotekene.

Biblioteksversjonen av Lovdata Pro inneholder de samme rettskildene som fullversjonen, og har de samme avanserte søkemuligheter, men har ikke de personlige arbeidsverktøyene. Biblioteksversjonen, er basert på IP-innlogging fra forhåndsgodkjente IP-adresser. Tjenesten kan benyttes både av bibliotekenes ansatte og besøkende i bibliotekets lokaler. Ca. 85 bibliotek benyttet seg av tilbudet i 2023. Interesserte bibliotek kan kontakte Lovdata for å få etablert tilbudet.

Informasjonssystem utviklet for profesjonelle brukere

En viktig målsetning for Lovdata er å bedre tilgjengeligheten til rettskildene samt å gjøre brukerne oppmerksomme på endringer i regelverket og nye rettsavgjørelser. Lovdata arbeider kontinuerlig med å bygge ut databasene, forbedre funksjonaliteten og tilby nye tjenester.

Pålogging med Single Sign On er blitt vanlig hos større abonnenter.

Interesserte organisasjoner kan kontakte Lovdata for å få etablert tilbudet.

I løpet av året ble følgende nye rettskilder inkludert i systemet:

- INTOPS – Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner
- PARKN – Parkeringsklagenemnda

Ny funksjonalitet i Lovdata Pro i 2023:

- Egne sider med oversikt over alt innhold fra Karnov
- Ny og tydeligere markering av uthevet, opphevet og opprinnelig kunngjort regelverk.

Organisasjon og oppgaver

Den allmennyttige stiftelsen Lovdata er opprettet av Justisdepartementet og Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Lovdatas formål er å opprette, vedlikeholde og drive systemer for rettslig informasjon. Driften skal være selvfinansierende.

Lovdata samarbeider med Stortinget, forvaltningen, domstoler og universitetene for å gjøre rettskildene i Norge mest mulig tilgjengelige. Lovdata ser det som sin oppgave å tilby generelle og komplette databaser over de ulike rettskildene. Lovdata leverer også tekst til forlag som tilbyr både tradisjonelle og elektroniske publikasjoner på spesielle rettsområder.

Lovdatas personalressurser er innrettet mot redaksjonelt arbeid og utvikling av nye produkter og tjenester. Lovdata bruker lite ressurser på administrasjon og har lagt vekt på å nå kundene gjennom rådgivning og brukerstøtte.

Styret

Seks sentrale samfunnsinstitusjoner i Norge og de ansatte i Lovdata har anledning til å oppnevne hvert sitt medlem til Lovdatas styre. Styret velger selv sin leder. Ved årets slutt var styrets sammensetning følgende:

Førsteamanuensis

Herman Bruserud (styrets leder)

oppnevnt av *Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo*

Professor

Ragna Aarli

oppnevnt av *Justis- og beredskapsdepartementet*

Advokat

Lill Egeland

oppnevnt av *Den norske Advokatforening*

Lagdommer

Kjetil Myhrvold

oppnevnt av *Den norske Dommerforening*

Avdelingsleder

Njål Høstmælingen

oppnevnt av *Stortinget*

Næringspolitisk direktør

Nils-Ola Widme

oppnevnt av *Abelia*

Internadvokat

Line Tveter

oppnevnt av *de ansatte*

Direktør Kyrre Grimstad var oppnevnt av Stortinget frem til august 2023. Seksjonsleder Henning Jakobsen har deltatt i styremøter som vara fra Stortinget.

Regelforvaltning

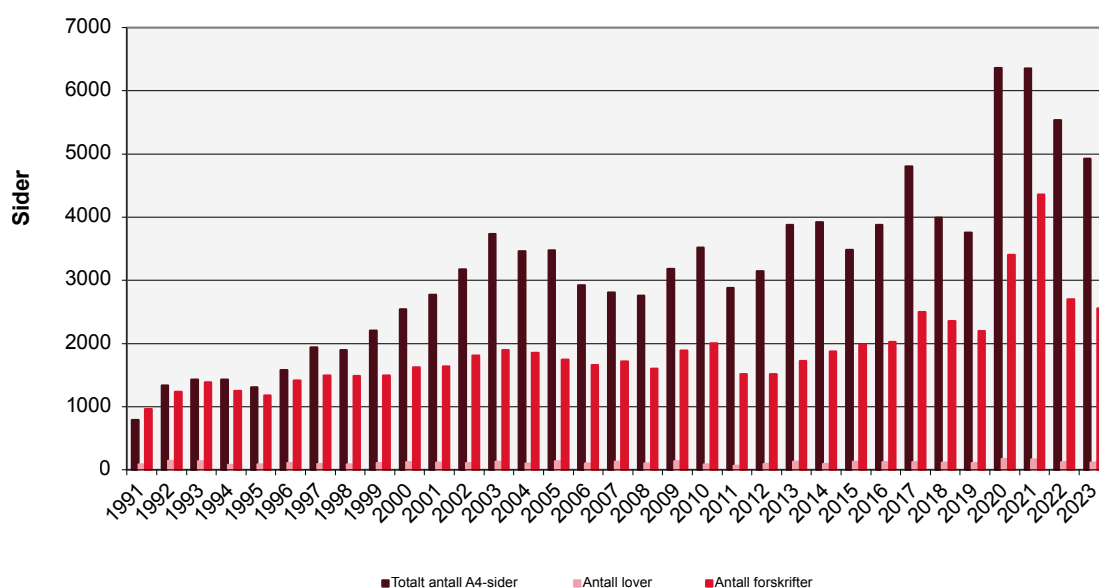
Norge har et omfattende og dynamisk regelverk som gjengir et formalisert speilbilde av samfunnet. Regelverket utvikler seg i takt med samfunnet. Lovdata bidrar til god oversikt over dette regelverket. Lovdata utfører et regeltilsyn av at formalkrav er oppfylt, foretar en teknisk kvalitetssikring og konsoliderer alle lover og forskrifter.

Nye lover og forskrifter blir sendt inn til Lovdata for kunngjøring i Norsk Lovtidend, hvor de blir registrert og strukturkodet. Henvisninger, ikrafttredelser, opphevelser og forskriftshjemler blir kontrollert mot eksisterende regelverk. I Norge blir hele regelverket konsolidert, ikke bare lovene, men også de sentrale og lokale forskriftene. At et regelverk blir konsolidert, betyr at nye endringer fortløpende blir innarbeidet i den gamle loven eller forskriften, slik at man til enhver tid kan finne frem til den gjeldende ordlyden uten å måtte lete seg gjennom en rekke endringer. Konsolidering betyr også at man fjerner opphevede tekster og tekster som ikke lenger har noen betydning fordi de er innarbeidet i en annen tekst. Slike tidligere versjoner blir lagret i et historisk arkiv. Dette kontroll- og konsolideringsarbeidet bidrar til at formelle feil i regelverket blir avdekket på et tidlig tidspunkt.

I Norge har vi i underkant av 800 lover og ca. 15 000 forskrifter mv. I 2023 ble det vedtatt 116 lover og kunngjort 2 561 forskrifter. De fleste av disse var endringslover og endringsforskrifter, og medførte at det måtte foretas mange tusen endringer i det eksisterende regelverket.

Utviklingen av regelproduksjonen i Norge de siste årene fremgår av følgende figur som angir antall lover og forskrifter som er kunngjort i Norsk Lovtidend:

Utviklingen av omfanget av Norsk Lovtidend

Omfanget av Norsk Lovtidend viste et hopp på ca. 70% i 1992 og holdt seg på dette høye nivået frem til 1996. Til og med 2003 økte omfanget kraftig. Det er ikke først og fremst antall lover og forskrifter som har økt, men antall sider i Norsk Lovtidend. I årene 2020 og 2021 var det en sterk økning i antall kunngjorte forskrifter pga. covid-19-pandemien. Fra 2023 er vi tilbake mot samme antall sider i Norsk Lovtidend som før pandemien, men vi opplever en klar økning i antall lokale forskrifter som kunngjøres gjennom Lovdata.

Økningen i omfanget av Norsk Lovtidend har ikke medført at den til enhver tid gjeldende mengden av lover og forskrifter har økt tilsvarende. Dette skyldes at nytt regelverk stort sett erstatter gammelt regelverk. Økningen i volumet kan best forklares ved at regelverket nå endres oftere enn tidligere (etter nedleggelsen av den trykte versjonen av Lovtidend fra 2017 er sidetallet en beregnet størrelse).

Samarbeid med domstolene

Gjennom avtale med Domstoladministrasjonen bidrar Lovdata til publiseringen av rettsavgjørelser fra Høyesterett, lagmannsrettene og tingrettene.

Avgjørelsene som mottas fra domstolene blir gjennomgått og strukturkodet. Henvisninger til lover og andre avgjørelser blir standardisert, slik at de kan utnyttes til søk og navigering mellom dokumentene. Straffesaker og en del andre saker blir avidentifisert.

DOMSTOL	SIVILE SAKER					STRAFFESAKER				
	2023	2022	2021	2020	2019	2023	2022	2021	2020	2019
Høyesterett	63	57	67	71	69	34	58	33	44	65
Høyesteretts ankeutvalg	1153	1124	1220	1149	1107	1216	1255	1277	1237	1181
Agder lagmannsrett	177	191	207	184	158	176	180	224	207	183
Borgarting lagmannsrett	523	635	681	657	651	382	462	431	411	483
Eidsivating lagmannsrett	167	162	151	144	148	175	166	107	120	152
Frostating lagmannsrett	146	120	164	132	151	109	121	134	132	111
Gulating lagmannsrett	400	465	438	378	324	180	243	266	203	189
Hålogaland lagmannsrett	154	178	173	212	182	116	127	135	136	120
Sum lagmannsrett	1567	1751	1814	1707	1614	1138	1299	1297	1209	1238
Oslo tingrett (inkl byfogd 2019-2021)	269	193	221	155	177	186	167	173	121	126
Andre tingretter	220	301	227	196	202	350	457	300	252	269
Tingretter totalt	489	494	448	351	379	536	624	473	373	395
UTV (ligningsutvalget) av disse	32	30	51	36	26					

Tallene viser mottatte og publiserte avgjørelser hos Lovdata. Tallene for 2023 er ikke fullstendige fordi alle avgjørelsene ennå ikke var mottatt fra domstolene. Også i tidligere årganger er det noen endringer fra tidligere år pga. omkategorisering.

Lovdata mottar alle avgjørelser fra Høyesterett. Fra lagmannsrettene mottas de fleste avgjørelsene. Fra tingrettene publiseres et mindre utvalg avgjørelser.

Avgjørelser fra Høyesterett og lagmannsrettene publiseres løpende etter hvert som de blir mottatt med unntak av avgjørelser der domstolene har besluttet utsatt offentlighet.

Samarbeid med universitetene

Lovdata samarbeider med de juridiske fakultetene. Studenter ved disse og flere andre høyere læresteder gis gratis tilgang til Lovdata Pro. Ordningene bidrar til at tusentalls studenter hvert år får erfaring med Lovdata i studietiden.

Lovdata Pro er tilpasset studiestedenes behov og tatt i bruk under eksamener ved nesten alle høyere læresteder som underviser i juridiske fag. Eksamensløsningene er som regel en avgrenset utgave av Lovdata Pro.

Lovdata finansierer stillinger for vitenskapelige assistenter både ved Senter for rettsinformatikk og Senter for europe rett ved Universitet i Oslo. Stillingene ved Senter for europe rett er blant annet knyttet til redaksjonen for tidsskriftet EuroRett.

Foto: Sveinung Bråthen

Lovdata bidrar også med midler til Senter for menneskerettigheter ved Universitet i Oslo. Midlene gjør det mulig for senteret å utarbeide oversatte sammendrag av utvalgte saker fra Menneskerettsdomstolen i Strasbourg. Sammendragene publiseres av Lovdata.

Lovdata tilbyr deltidsstillinger til studenter. Studentene deltar i redaksjonsarbeidet i Lovdata.

Samarbeid med forlag

Lovdata samarbeider med Karnov Group Norway om publisering av lovkommentarer og juridisk litteratur. Karnovs innhold er fullintegret i Lovdata Pro. Brukerne kan benytte innholdet fra Karnov på samme måte som andre rettskilder i Lovdata Pro, og trenger derfor ingen opplæring før de kan ta i bruk Karnov. Når man søker i Lovdata Pro søker brukere med abonnement samtidig i Karnovs innhold.

Lovdata har et samarbeid med Universitetsforlaget vedrørende forlagets elektroniske kommentarutgaver – Juridika. Samarbeidet gjør det mulig å følge lenker fra det ene systemet til det andre, for eksempel ved at man fra en lovparagraf i Lovdata Pro kan hoppe til kommentaren hos Universitetsforlaget. Tilsvarende kan man følge en domshenvising i kommentaren til selve dommen i Lovdata Pro.

Lovdata bidrar til produksjonen av trykksaker for regelverk og avgjørelser. Lovdata leverer satsen til Stortingets lovsamling. For Fagbokforlaget og Cappelen Damm Akademisk lages trykkesatsen til deres særtrykk og spesialiserte lovsamlinger.

Lovdata produserer trykkegrunnlaget til Overenskomster med fremmede stater etter oppdrag fra Utenriksdepartementet.

For Nordisk Skipsrederforening produseres trykkesatsen til Nordiske Domme i Sjøfartsanliggender.

Noen av Lovdatas studentansatte. Foto: Odd Storm-Paulsen.

Produkter og tjenester

Elektroniske tidsskrifter

Norsk Retstidende

Lovdata overtok rettighetene til og ansvaret for Norsk Retstidende i 2016 da Advokatforeningen nedla papirutgaven som utkom første gang i 1836. Det digitale tidsskriftet inneholder avgjørelser fra Høyesterett og Høyesteretts ankeutvalg. Redaktør for tidsskriftet er tidligere førstelagmann Nils Erik Lie.

Lovdata Flaggsaker

Med Lovdata Flaggsaker viderefører Lovdata innholdet i Rettens Gang i digital form. Tidsskriftet inneholder nevneverdige rettskraftige avgjørelser fra lagmannsrettene og tingrettene. Redaktører for tidsskriftet er lagdommer Per Racin Fosmark for sivile saker og advokat John Christian Elden for straffesaker.

Tidsskrifter

EuroRett

EuroRett gir et bilde av hva som skjer innenfor EU-retten på en enkel og oversiktlig måte – slik at praktiserende jurister og andre interesserte raskt kan finne frem til de relevante kildene. EuroRett har abonnenter over hele Skandinavia og utkommer med 20 nummer i året.

EuroRett er den største norskspråklige publikasjonen av denne typen. Redaktørene ved Senter for europarett ved Universitetet i Oslo følger kontinuerlig et stort antall juridiske databaser, tidsskrifter og andre publikasjoner. Viktige avgjørelser fra EU-domstolen og EFTA-domstolen refereres ca. en uke etter domsavsigelsen. Norske rettsavgjørelser med tilknytning til EØS- og EU-retten refereres så snart de er avsagt. I tillegg gis det informasjon om nye forarbeider, uttalelser, vedtak mv., og det gis en oversikt over relevant litteratur og tidsskriftartikler. Professor dr. juris Finn Arnesen er ansvarlig hovedredaktør.

Lov&Data

Lov&Data er ledende innen Norden med hensyn til dekning av nyheter med rettsinformatisk interesse. Hovedvekten er lagt på nyheter fra de skandinaviske landene, men i utgangspunktet dekkes hele verden. Lov&Data bringer også referater av nye rettsavgjørelser, idet den hurtige teknologiske utviklingen gjør at mye ny juss på dette området nettopp blir skapt gjennom avgjørelser. Tidsskriftet Lov&Data utkommer med fire nummer i året. Tidsskriftet ble digitalt fra 2020 og 2023 var siste året tidsskriftet utkom i trykt utgave. Det digitale tidsskriftet er gratis for alle.

Deputy General Counsel i Capgemini Norge og leder for Domeneklagenemnda, Jarle Roar Sæbø, var ansvarlig redaktør. Dr. juris Henrik Udsen (Københavns universitet) og partner Tue Goldschmieding (advokatfirmaet Gorissen Federspiel) var redaktører for Danmark og uavhengig rådgiver og forsker Daniel Westman (Stockholms universitet) for Sverige. Trine Shil Kristiansen (Lovdata) har vært medredaktør i 2023.

Lovdatas nettsted

Lovdatas nettsted (www.lovdato.no) har mellom 2 og 5 millioner oppslag i måneden. Formålet med nettstedet er å gi alle tilgang til oppdaterte lover og forskrifter og til nye rettsavgjørelser. Flere tusen andre nettsteder lenker til regelverket på Lovdatas sider og sikrer seg dermed at de alltid viser til siste versjon av en lov eller forskrift. Innholdet på Lovdatas nettsted inngår på den måten også i en rekke tjenester som utvikles av andre. Lovdatas nettsted er en viktig informasjonskilde for nettbrukere over hele landet.

Nettstedet inneholder blant annet:

- den elektroniske og autentiserte utgaven av Norsk Lovtidend
- alle lover og sentrale og lokale forskrifter i konsolidert form
- Norges traktater som inneholder bilaterale og multilaterale avtaler Norge er part i
- høyesteretts- og lagmannsrettsavgjørelser
- et utvalg tingrettsavgjørelser
- avgjørelser fra Trygderetten
- norske sammendrag av avgjørelser fra Menneskerettsdomstolen i Strasbourg
- EØS-avtalen på norsk i konsolidert form
- tariffavtaler

Man kan navigere på sidene ved søk eller ved oppslag i kronologiske og alfabetiske registre. Avgjørelsene er utstyrt med lenker til de sentrale lovparagrafene. Høyesteretts- og lagmannsrettsavgjørelser er tilgjengelig tilbake til 2008, tingrettsavgjørelser og jordskifterettene er tilgjengelig tilbake til 2016. Oversatte sammendrag av avgjørelser fra Den Europeiske menneskerettsdomstol er tilgjengelige tilbake til 2016.

Lovdata publiserer oversettelser av enkelte sentrale lover og forskrifter og av sammendrag av høyesterettsavgjørelser.

Norges traktater

Lovdata har driftet UD's traktatregister siden 2003. Fra 2017 heter registeret Norges traktater og er integrert i www.lovdato.no. Norges traktater inneholder registeropplysninger om traktatene i tillegg til fulltekst av traktater som er publisert i Overenskomster med fremmede stater fra og med 1992. Tekstene finnes både på norsk og originalspråket, som oftest engelsk.

Europalov

Europalov følger saker fra forslagsstadiet i EU gjennom saksgangen i EU-institusjonene og EØS-organene til de er gjennomført i norsk rett.

Ved hjelp av ulike oversikter og søkemuligheter kan du på en enkel måte se hvor i beslutningsprosessen aktuelle saker befinner seg. Saker av særlig aktualitet vil presenteres på forsiden i form av nyhetsnotiser. Dersom man vil være sikker på å holde seg oppdatert, anbefaler vi å abonnere på vårt ukentlige nyhetsbrev. Hver mandag oppsummeres siste ukes nye og endrede saker på inntil 21 saksområder med lenker til detaljerte faktaark.

Europalov gir en god oversikt over beslutningsprosessen for EØS- og Schengen-rettsakter, og sidene har siden etableringen i 2007 fått en stadig økende interesse i antall oppslag og antall abonnenter på nyhetsbrevet.

Oppgraderingen av Europalov, som startet i 2021, ble satt i drift høsten 2023. Endringene innebærer både en teknisk oppgradering av programvaren, og ny presentasjon av innholdet.

System utviklet for profesjonelle brukere

Systemet Lovdata Pro er beregnet på profesjonelle brukere i alle deler av samfunnet..

Lovdata Pro er et effektivt juridisk arbeidsverktøy. Systemet inneholder avanserte og presise søkemuligheter som gjør at brukerne kan konsentrere seg om relevant informasjon. Gjennom utstrakt bruk av lenker knyttes informasjon om et tema sammen på tvers av lovparagrafer, forskrifter, rettsavgjørelser og juridisk litteratur.

Brukerne kan skrive egne merknader til dokumenter, velge om merknaden skal være personlig eller om den skal deles med en egendefinert gruppe, med andre i firmaet eller med alle andre som bruker Lovdata Pro.

Brukerne kan også selv markere tekst i alle dokumenter.

I systemet er det effektive og brukervennlige funksjoner for å lage, lese og dele personlige juridiske utvalg av dokumenter. Utvalgene kan bearbeides i Word og eventuelt deles med andre personer i ulike prosesser.

Lovdata Pro inneholder følgende rettskilder:

Norske rettskilder: Lover, forskrifter, forarbeider, rettsavgjørelser, rundskriv, vedtak, uttalelser fra myndighetsorgan, tariffavtaler, lovkommentarer og juridiske artikler.

Konsolidert versjon av EØS-avtalen med over 13 000 oversatte rettsakter, dokumenter fra EFTAs overvåkningsorgan, EØS-komiteens beslutninger samt avgjørelser fra EFTA-domstolen.

EUR-Lex: rettsakter og avgjørelser fra EU-domstolen på engelsk og dansk samt forarbeider på engelsk fra EU-kommisjonens rettslige informasjonssystem.

Ved en systematisk utbygging av lenker mellom EØS/EU-kildene og norske lover og forskrifter, tilstreber Lovdata å øke tilgjengeligheten av dette kompliserte regelverket og synliggjøre sammenhengen med norske regler.

Lovdata Pro ajourføres og utbygges kontinuerlig. Systemet inneholder totalt mer enn 150 databaser.

Advokater, domstolene, politi og påtalemyndighet, sentral og lokal forvaltning er de største brukergruppene.

Markedsføring og kontakt med brukere

Lovdatas markedsføring er i stor grad basert på direkte kontakt med eksisterende og potensielle kunder. Lovdata legger vekt på å gi god og korrekt informasjon, nyttige råd og rask hjelp til å løse eventuelle problemer. I den direkte kontakten med brukerne får Lovdata selv verdifulle innspill om brukernes behov og om hvordan tjenestene kan forbedres og videreutvikles. Alle Lovdatas abonnenter får gratis brukerstøtte.

Lovdata mottar mange henvendelser fra brukerne av vårt åpne nettsted, og gir raske svar også på disse henvendelsene. Vi er imidlertid påpasselige med ikke å innta en rolle som juridisk rådgiver.

Kursvirksomhet

Kursene som blir skreddersydd for den enkelte bedrift får gode tilbakemeldinger. Vi har over flere år registrert en dreining mot bedriftsinterne kurs der deltakerne arbeider med de samme dokumentene og har like brukerbehov. Fra 2020 tilbyr vi digital undervisning i tillegg til kurs hos kunder. Erfaringene med digital undervisning er gode.

Et kurs i Lovdata Pro setter kursdeltakerne i stand til å bruke systemet mer effektivt. Kursdeltakerne oppdager nye deler av systemet som de vil ha nytte av i arbeidsdagen. Alle Lovdatakurs godkjennes som del av den obligatoriske etterutdanningen for advokater.

Foto: Sveinung Bråthen

Lovdatas styre, fra venstre: Nils-Ola Widme, Line Tveter, Njål Høstmælingen, Kjetil Myhrvold, Herman Bruserud, Lille Egeland, Ketil Bøe Moen og Lovdatas direktør Odd Storm-Paulsen. Foto: Ola Stenersen

Styrets årsberetning 2023

om økonomi og administrasjon

Virksomheten

Lovdata er en privat stiftelse opprettet av Justisdepartementet og Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Lovdata har som formål å opprette og drive rettslige informasjonssystemer og kan bidra til forskning og utvikling innen stiftelsens formål. Stiftelsen skal være selvfinansierende, men skal ikke baseres på fortjeneste. Lovdata kan legge opp reserver for å sikre drift og utvikling, og for å kunne bidra til forskning. Stiftelsen driver uten subsidier fra det offentlige.

I Lovdatas styre sitter representanter for Justis- og beredskapsdepartementet, Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo, Stortinget, Den Norske Advokatforening, Den Norske Dommerforening, Abelia og de ansatte i Lovdata. Lovdata har en solid forankring i både sentrale offentlige institusjoner og i det private næringslivet.

Lovdata bidrar til rettsikkerhet gjennom å gjøre rettsinformasjon tilgjengelig for både profesjonelle brukere og folk flest. Stiftelsen er opptatt av å være nøytral og uavhengig i sitt forhold til alle deler av rettslivet. Lovdata tilstreber å presentere et helhetlig bilde av rettstilstanden og å gjøre rettsinformasjon transparent.

Virksomheten drives fra lokaler på C.J. Hambros plass 2C i Oslo.

Organisasjon, medarbeiderstab og likestilling

Antall medarbeidere knyttet til stiftelsen virksomhet var 67 ved utgangen av 2023. 27 av de ansatte var studenter som arbeidet i deltidsstillinger. Fordelingen mellom kjønnene var henholdsvis 61 prosent kvinner og 39 prosent menn. Av ledergruppens fem medlemmer er tre menn og to kvinner. Lovdatas styre hadde en kvinneandel på 40 prosent blant de faste medlemmene og 60 prosent blant varamedlemmer. Lovdata arbeider aktivt for å fremme likestilling og mangfold. Som arbeidsgiver vil Lovdata gi begge kjønn like muligheter for kompetanseutvikling, lønn, fleksibilitet og avansementsmuligheter. Det samlede registrerte sykefraværet var i 2023 3,1 prosent, sammenlignet med 2,5 prosent i 2022. Det er ikke registrert skader eller ulykker på arbeidsplassen i 2023. Arbeidsmiljøet betraktes som godt, og det iverksettes løpende tiltak for forbedringer.

For en nærmere beskrivelse av stiftelsens aktivitet gjennom året henvises det til «Årsrapport 2023» for Stiftelsen Lovdata.

Redegjørelse etter åpenhetsloven blir tilgjengelig på www.lovdata.no fra 30.6.2024.

Ytre miljø

Lovdata er en organisasjon som arbeider aktivt for å forbedre miljøet. Styret kjenner ikke til forhold i bedriften som kan medføre vesentlig forurensning av miljøet.

Redegjørelse for årsregnskapet

Lovdata har en sunn finansiell stilling. Regnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift, og gir etter Styrets oppfatning et rettvissende bilde av eiendeler og gjeld, finansiell stilling og resultat for stiftelsen.

Årets resultat for 2023 ble et overskudd på 15,5 mill. kroner, sammenlignet med et overskudd på 2,2 mill. kroner i 2022. Årsaken til overskuddet i 2023 var delt mellom driftsinntekter og positiv avkastning på egenkapitalen. Driftsresultatet ble 8,0 mill. kroner i 2023 sammenlignet med 10,4 mill. kroner for 2022.

Sum driftsinntekter var i 2023 76,9 mill. kroner, en økning på 4,8 mill. kroner fra 2022. Endringen forklares hovedsakelig av økte salgsinntekter på 3,8 mill. kroner. Sum driftskostnader for 2023 var 68,9 mill.

kroner, en økning på 6,6 mill. kroner fra 2022. I 2023 var det en økning i lønnskostnader, datakostnader samt andre driftskostnader. Stiftelsen har i 2023 benyttet 1,6 mill. kroner på forskning og utvikling i samarbeid med Universitetet i Oslo.

Netto finansposter gav et resultat på 9,9 mill. kroner i 2023 sammenlignet med - 5,6 mill. kroner i 2022. 2023 var et godt år i kapitalmarkedet med positiv avkastning for aksjer og obligasjoner. I 2022 var det en negativ avkastning som følge av at aksjemarkedet falt samtidig som rentene steg og medførte negativ obligasjonsavkastning.

Totale eiendeler økte med 15,4 mill. kroner fra 93,8 mill. kroner i 2022 til 109,2 mill. kroner i 2023. Bevegelsen forklares i verdiendringen på aksjer og obligasjoner og et positivt driftsresultat. Endringen i egenkapitalen er med årets resultat på 15,5 mill. kroner. Både langsiktig gjeld og kortsiktig gjeld er på tilsvarende nivå som året før.

Finansiell risiko

Lovdata finansielle risiko og kredittrisiko er hovedsakelig forbundet med midler plassert i aksjer og obligasjoner og kundefordringer. Risiko overvåkes, og tiltak blir iverksatt hvis det ansees relevant for å begrense økonomiske tap.

Finansforvaltningen har vært gjennomført i henhold til gjeldende rammer og plasseringsbestemmelser vedtatt av Styret i Lovdata. Aksjer og obligasjoner er plassert i indeksfond og forvaltes gjennom Stiftelsen Unifor som også forvalter kapitalen for en rekke andre stiftelser. Plasseringene er basert på en avveining mellom risiko og forventet avkastning. Strategien blir vurdert jevnlig. Lovdata har på grunn av faktureringsperioder tidvis betydelige midler plassert i banker.

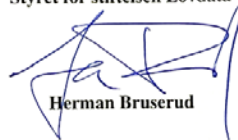
Det er tegnet forsikring for styrets medlemmer og daglig leder for deres mulige ansvar overfor foreningen og tredjepersoner.

Årets resultat og disponeringer

Årets resultat på 15,5 mill. kroner overføres annen egenkapital.

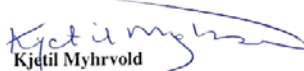
Oslo 3.5.2024

Styret for stiftelsen Lovdata

Herman Bruserud

Lill Egeland

Ketil Bøe Moen

Kjetil Myhrvold

Njal Høstmælingen

Nils-Ola Widme

Line Tveter

Odd Storm-Paulsen

Foto: Sveinung Bråthen

Regnskap 2023

Resultat

	NOTE	2023	2022
Salgsinntekter		76 887 711	73 111 951
Diverse Inntekter		31 000	-966 340
Sum Inntekter		76 918 711	72 145 611
Personalkostnader	1	43 855 466	39 229 246
Ordinære avskrivninger	2	1 092 383	1 207 781
Datakostnader		3 631 305	1 443 633
Andre driftskostnader	3,4	20 299 063	19 817 404
Sum Driftsutgifter		68 878 217	61 698 064
Driftsresultat		8 040 493	10 447 547
Finansinntekter		9 900 584	-5 534 122
Finansutgifter		14 224	64 821
Finansresultat		9 886 360	-5 598 943
Ordinært resultat før skatt		17 961 853	4 848 604
Tilskudd universiteter		35 000	115 000
Årsresultat før skatt		17 926 853	4 733 604
Skattekostnader på årsresultat	5	2 428 224	2 516 623
Årsresultat		15 498 629	2 216 981

Balanse

	Note	2023	2022
Utsatt skattefordel	5	298 910	273 154
Varige driftsmidler			
Fast eiendom		3 621 822	3 621 822
Maskiner	2	720 227	311 848
Inventar/kunst	2	1 457 380	2 084 295
<i>Sum varige driftsmidler</i>		<i>5 779 428</i>	<i>6 017 965</i>
Sum Anleggsmidler		6 098 338	6 291 965
Kundefordringer	6	3 790 171	3 020 159
Kortsiktige fordringer		905 240	1 990 272
Obligasjoner		23 293 264	18 371 459
Aksjer		32 353 561	24 241 504
Bank		42 712 096	39 838 148
Sum omløpsmidler		103 054 332	87 461 542
Sum eiendeler		109 152 670	93 752 661
Grunnkapital	7	600 000	600 000
Sikringsfond	7	20 000 000	20 000 000
Annen egenkapital	7	60 868 647	58 652 733
Årets resultat	7	15 498 629	2 215 914
Sum egenkapital		96 967 276	81 468 647
Betalbar skatt	5	2 453 980	2 435 910
Leverandørgjeld		2 187 159	3 324 501
Skyldig offentlig avgifter og gjeld		3 256 651	2 617 884
Annen kortsiktig gjeld		4 287 604	3 905 719
Sum gjeld		12 185 394	12 284 014
Sum egenkapital og gjeld		109 152 670	93 752 661

Oslo 3.5.2024

Styret for stiftelsen Lovdata

Herman Bruserud

Lill Egeland

Ketil Bøe Moen

Kjell Myhrvold

Njål Høstmaeligen

Nils-Ola Widme

Line Tveter

Odd Storm-Paulsen

Kontantstrømanalyse

Resultat før skatt	17 926 853	4 732 537
Periodens betalte skatt	-2 453 910	-2 567 454
Ordinære avskrivninger	1 092 383	1 207 781
Endring kundefordringer	-770 012	-2 892 853
Endring Leverandørgjeld	-1 137 342	2 249 603
Poster klassifisert som investeringsaktiviteter	-8 033 861	989 449
Endringer i tidsavgrensninger og andre kortsiktige poster	2 105 683	-762 081
Drift	8 747 794	2 956 982
Kjøp av anleggsmidler	-873 846	-231 140
Kjøp/Salg (-) av aksjer, andeler og langs fordringer	-5 000 000	0
Investeringer	-5 873 846	-231 140
Finansiering	0	0
Netto kontantstrøm	2 873 948	2 724 842
Kontantstrøm periode start	39 838 148	37 113 306
Kontantstrøm periode slutt	42 712 096	39 838 148

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse og noteopplysninger. Det er avlagt i samsvar med lov og god regnskapsskikk i Norge gjeldende per 31. desember 2023. Årsregnskapet er basert på følgende grunnleggende prinsipper:

Inntektsføring- og kostnadstidspunkt – sammenstilling: Inntekt resultatføres som hovedregel når den er opptjent. Inntektsføring skjer følgelig normalt på leveringstidspunktet ved salg av varer og tjenester. Driftsinntektene er fratrasket merverdiavgift og rabatter. Utgifter sammenstilles med og kostnadsføres samtidig med de inntekter utgiftene kan henføres til. Utgifter som ikke kan henføres direkte til inntekter, kostnadsføres når de påløper.

Varige driftsmidler: Varige driftsmidler føres i balansen til anskaffelseskost, fratrasket akkumulerte avskrivninger. Ordinære avskrivninger er beregnet lineært over driftsmidlenes økonomiske levetid med utgangspunkt i historisk kostpris.

Fordringer: Fordringer er oppført til pålydende med fradrag for forventede tap.

Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnad: Stiftelsen er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning iht. lov om obligatorisk tjenestepensjon. Stiftelsen har en innskuddsordning som oppfyller kravene i lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Skatt: Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med 22 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt ligningsmessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reverseres i samme periode er utlignet og nettoført.

Klassifisering og vurdering av balanseposter: Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Obligasjonsfondet vurderes til virkelig verdi.

Noter til regnskapet

Note 1: Antall ansatte og ytelser til ledende personer mv.

Stiftelsen har hatt 40 fast ansatte og 27 deltidsansatte studenter i 2023.

Personalkostnadene på 43.855.466 fordeler seg som følger:

• Lønn	33.868.313
• Pensjoner	2.972.977
• Arbeidsgiveravgift	5.486.632
• Andre ytelser	1.527.544

Lønn og annen godtgjørelse til daglig leder:

• Lønn	1.730.914
• Andre ytelser	12.581
• Pensjoner	214.476
• Totalt	1.957.971

Stiftelsen har ingen særskilte forpliktelser overfor daglig leder eller leder av styret i forbindelse med opphør eller endring av ansettelse eller verv. Stiftelsen har ingen særskilte avtaler om bonuser, overskuddsdeling eller opsjoner til fordel for daglig leder eller leder av styret.

Samlet godtgjørelse til styret i 2023 var kr 441.690.

Pensjoner og pensjonspremiefond

Stiftelsen har en innskuddsordning for sine ansatte i samsvar med lov om obligatorisk tjenestepensjon. Kostnadsført pensjonspremie i 2023 var kr 2.972.977.

Stiftelsen har et premiefond og et innskuddsfond knyttet til innskuddsordningen. Saldo på premiefondet var per 31.12.2023 kr 461.460 og saldo på innskuddsfondet var kr 3.778.098.

Premiefondet tilhører stiftelsen og kan benyttes til fremtidige premiebetalinger for forsikringsdekningene i ordningen, mens innskuddsfondet kan benyttes til å dekke fremtidig sparing for de ansatte.

Note 2: Ordinære avskrivninger

Beskrivelse	Maskiner	Inventar	Inventar ombygging	Kunst	Maskinrom	Sum
Avskrivningssats	50%	25%	11.76%	0%	25%	
Anskaffelseskost 31.12	21 149 894	5 278 002	1 328 507	209 100	1 485 417	29 450 920
Anskaffelseskost 1.1	20 298 078	5 255 972	1 328 507	209 100	1 485 417	28 577 074
Akkumulert avskrivning 31.12	20 516 396	4 838 503	522 667	0	1 398 691	27 276 256
Akkumulert avskrivning 1.1	20 128 643	4 345 852	366 372	0	1 343 006	26 183 873
Avskrevet i år	387 753	492 651	156 295	0	55 685	1 092 383
Bokført verdi 31.12	633 498	439 499	805 840	209 100	86 726	2 174 664
Tilgang i år	851 816	22 030	0	0	0	873 846
Avgang i år	0	0	0	0	0	0
Avskrevet på solgte driftsmidler	0	0	0	0	0	0

Note 3: Andre driftskostnader

Stiftelsen flyttet inn i nye lokaler i november 2020. Kontrakten løper frem til 2029.

Leien for lokaler i 2023 var på kr 5.275.560.

Note 4: Administrasjons- og salgskostnader

Samlet godtgjørelse til revisor for revisjon i 2023 var kr 85.500 eksklusiv mva.

Andre tjenester fra revisor utgjorde kr 72.800 eksklusiv mva.

Note 5: Skatt

Betalbar skatt for 2023 fremkommer som følger:

Årets skattekostnad	2023	2022
Resultatført skatt på ordinært resultat: Betalbar skatt	2 453 980	2 585 801
Endring i utsatt skattefordel	-25 756	-69 178
Skattekostnad ordinært resultat	2 428 224	2 516 623
Skattepliktig inntekt: Resultat før skatt	17 926 853	4 732 537
Permanente forskjeller	-7 941 387	6 009 794
Endring i midlertidige forskjeller	117 074	314 446
Skattepliktig inntekt	10 102 541	11 056 777
Betalbar skatt i balansen: Betalbar skatt på årets resultat	2 453 980	2 435 910
Sum betalbar skatt i balansen	2 453 980	2 435 910

Skatteeffekten av midlertidige forskjeller som har gitt opphav til utsatt skatt og utsatte skattefordeler, spesifisert på typer av midlertidige forskjeller

	2023	2022	Endring
Varige driftsmidler	-1 298 682	-1 181 609	117 074
Fordringer	-60 000	-60 000	0
Sum	-1 358 682	-1 241 609	117 074
Grunnlag for utsatt skattefordel	-1 358 682	-1 241 609	117 074
Utsatt skattefordel (22 %)	-298 910	-273 154	25 756

Note 6: Kundefordringer

Utestående fordringer er nedskrevet med kr 60.000 for å dekke mulige tap. Avsetning til antatte tap på fordringer er uforandret fra 2022.

Note 7: Egenkapital

Stiftelsen har et sikringsfond på kr 20.000.000. Midlene skal bidra til å sikre videre drift i tilfelle endrede forutsetninger av teknologisk, konkurransemessig eller annen art i fremtiden.

Beskrivelse	Grunnkapital	Sikringsfond	Annen egenkapital	Sum
Egenkapital starten av året	600 000	20 000 000	60 868 647	81 468 647
Årets resultat	0	0	15 498 629	15 498 629
Egenkapital slutten av året	600 000	20 000 000	76 367 276	96 967 276

KPMG AS
Sørkedalsveien 6
P.O. Box 7000 Majorstuen
N-0306 Oslo

Telephone +47 45 40 40 63
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til styret i Stiftelsen Lovdata

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Stiftelsen Lovdata, som består av balanse per 31. desember 2023, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening

- oppfyller årsregnskapet gjeldende lovkrav, og
- gir årsregnskapet et rettviseende bilde av stiftelsens finansielle stilling per 31. desember 2023, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av stiftelsen i samsvar med kravene i relevante lover og forskrifter i Norge og International Code of Ethics for Professional Accountants (inkludert internasjonale uavhengighetsstandarder) utstedt av International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA-reglene), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlige for informasjonen i årsberetningen. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Vår konklusjon om årsregnskapet ovenfor dekker ikke informasjonen i årsberetningen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese årsberetningen. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom årsberetningen og årsregnskapet og den kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapet, eller hvorvidt informasjon i årsberetningen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom årsberetningen fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at årsberetningen

- er konsistent med årsregnskapet og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav.

Offices in:

© KPMG AS, a Norwegian limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Oslo	Elverum	Mo i Rana	Tromsø
Alta	Finnsnes	Molde	Trondheim
Arendal	Hamar	Sandefjord	Tynset
Bergen	Haugesund	Stavanger	Ulsteinvik
Bodø	Knaresund	Stord	Ålesund
Drammen	Kristiansund	Straume	

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik internkontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til stiftelsens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon.

Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av intern kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av stiftelsens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om stiftelsens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at stiftelsens ikke kan fortsette driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte innholdet i og tidspunkt for revisjonsarbeidet og eventuelle vesentlige funn i revisjonen, herunder vesentlige svakheter i intern kontroll som vi avdekker gjennom revisjonen.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om forvaltning

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000, *Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon*, mener vi at stiftelsen er forvaltet i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

Oslo, 3. juni 2024
KPMG AS

Mona Kristin Lien
Statsautorisert revisor
(elektronisk signert)

ADMINISTRASJON	Odd Storm-Paulsen (direktør) Tone Johannesen Kristian Torp
JURIDISK	Line Tveter (internadvokat) Vegar Robertsen (advokatfullmektig)
MARKEDSFØRING	Ola Stenersen (salgs- og markedssjef) Lene Skoli Strand Elisabeth Vaakanainen Tommy Nilsen
DRIFT OG UTVIKLING	Simon Skrede (utviklingsdirektør) Linn Amalie T. Pettersen Petter Aas Ståle Hoberg Atle Oftedal Sondre N. Ohlsson Didrik Oscar-Andersen Bjarne Grav Einar Helland Berger Petter Rasmussen
REDAKSJON	Gudrun Wikheim Amble (redaksjonssjef) Beate Kronen (redaksjonssjef) Dag Trygslund Hoelseth (redaktør Norsk Lovtidend) Anne Lise Stray Tone Merete Myhrvold Ragnhild Botten Weel Mari Elton Randi Bjørhei Kaja Kelder Merete Toffa Ylva Bråten Trine Shil Kristiansen Andreas Skogen Halvor Holt Hanssen Madeleine Laulund Anine Svarstad Ingrid Høyland Helander Annhild Meling Elina Martinson Agnes Louise Jensvoll Cathinka F. Mikkelsen

Rettskilder i Lovdata Pro:

Regelverk:

- Norges lover inkludert historiske versjoner av gjeldende lover
- Ikke-sanksjonerte lover
- Opphevede lover
- Lover på engelsk
- Forskrifter på engelsk
- Sentrale forskrifter inkludert
- historiske versjoner av gjeldende forskrifter
- Opphevede forskrifter
- Stortingsvedtak
- Delegeringer
- Instruks
- Lokale forskrifter
- Kunngjøringer i Norsk Lovtidend

Rundskriv

- Departementene
- Rundskriv fra UDI
- Rundskriv fra UNE
- Finanstilsynet
- Politidirektoratet
- Riksadvokaten
- NAVs rundskrivssamling
- Skattedirektoratets meldinger
- Personalmeldinger fra staten
- Andre offentlige organer

Traktater

- Norges traktater
- Skatteavtaler mellom Norge og fremmede stater

Juridisk litteratur

- Ca. 8000 juridiske artikler i fulltekst
- MVA-håndboken
- Artikler fra EuroRett
- Lov&Data
- Skatte-ABC
- Skattebetalingshåndboken
- Skatteforvaltningshåndboken
- Statens personalhåndbok

Lovforarbeider:

- Norges offentlige utredninger fra og med 1994 – samt en del eldre utredninger
- Lovrelaterte proposisjoner fra og med 1984 – samt en del eldre proposisjoner
- Lovrelaterte innstillinger fra og med sesjonen 1991-1992
- Grunnlovsforslag fra og med sesjonen 1999-2000
- Odelstingsmeldinger fra og med 1997
- Statsrådsforedrag fra og med 2008
- Odelstingsbeslutninger fra og med 1994
- Lagtingsbeslutninger fra og med 1995
- Lovvedtak fra og med 2009
- Representantforslag fra og med sesjonen 1991-92

Organisasjoner:

- Tariffavtaler og overenskomster
- Norges fotballforbund
 - over
 - regelverk
 - doms-, sanksjons- og ankeutvalg
- Byggebransjens justisfaglige råd

Avgjørelser:

- Høyesterett fra og med 1925 – samt nærmere 4000 eldre avgjørelser
- Lagmannsrettene. Publiserte avgjørelser fra og med 1935 – upubliserte avgjørelser fra og med 1993
- Tingrettene. Publiserte avgjørelser fra og med 1935 – utvalgte upubliserte avgjørelser fra og med 2002
- Arbeidsretten
- Jordskifteoverrettene – utvalgte avgjørelser fra og med 1991
- Jordskifterettene – utvalgte avgjørelser fra og med 1996
- Nordiske Domme i Sjøfartsanliggende
- Trygderettens kjennelser
- Høyfjellskommisjonen
- Utmarksdomstolen for Finnmark
- Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms
- Kommisariske høyesterett 1941–1944

Uttalelser:

- Finansdepartementets uttalelser
- Justisdepartementets uttalelser
- Miljøverndepartementets uttalelser
- Sivilombudsmannen
- Skattedirektoratets bindende forhåndsuttalelser
- Skattedirektoratets uttalelser
- Tolkningsuttalelser fra departementene

Nemnder og utvalg:

- Apotekklagenemnda
- Ankenemnda for sykepenges i arbeidsgiverperioden
- Børsklagenemnden
- Disiplinæavgjørelser for advokater
- Diskrimineringsnemnda
- Domeneklagenemnda
- Elklagenemnda
- Energiklagenemnda
- Erstatningsnemnda for voldsofre
- Finansklagenemnda
- Forbrukerklageutvalget
- Forbrukertilsynets vedtak
- Frivillighetsregisternemnda
- Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker
- Gjenopptakelseskommisjonen
- Helsepersonellnemnda
- Husleietvistutvalget
- Kabeltvistnemnda
- Klagenemnda for behandling i utlandet
- Klagenemnda for disiplinærsaker i forsvaret
- Klagenemnda for industrielle rettigheter
- Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner
- Klagenemnda for merverdiavgift
- Klagenemnda for miljøinformasjon
- Klagenemnda for naturskader
- Klagenemnda for offentlige anskaffelser
- Klagenemnda for petroleumsskatt
- Klagenemnda for revisor- og regnskapsførersaker
- Konkurransklagenemnda
- Konkurransetilsynet

- Konkurransetilsynet – vedtak i klagesaker til departementene
- Lotterinemnda
- Markedsrådet
- Medieklagenemnda
- Næringslivets konkurranseutvalg
- Oslo Børs
- Pakkereiseklagenemnda
- Partilovnemnda
- Pasientskadenemnda
- Parkeringsklagenemnda
- Patentstyret
- Personvernemnda
- Politidirektoratet – vedtak
- Preimplantasjonsdiagnostikkemnda
- Reklamasjonsnemnda for eiendoms-meglingstjenester
- Sivilombudsmannen
- Skatteklagenemnda (fra 2016)
- Skatteklagenemnda – storbedrifter
- Skatteklagenemnda for utenlandssaker
- Statens sivilrettsforvaltning
 - erstatning for strafforfølgning
 - fri rettshjelp og salær
 - vergemål
- Stiftelsesklagenemnda
- Tilsynsutvalget for dommere
- Tinglysingsavgjørelser (1900-1989)
- Transportklagenemnda
 - fly
 - kollektivreiser
 - sjø
- Tvisteløsningsnemnda etter Arbeidsmiljøloven
- Vederlagsnemnda

Internasjonale regler og avgjørelser

EØS:

- Traktater
- EØS-avtalen på norsk
- Direktiver og forordninger på norsk
- EØS-komiteens beslutninger
- EFTA-domstolen
- EFTAs overvåkningsorgan – ESA

EU (engelsk versjon av Eur-Lex):

- Treaties
- Secondary legislation
- Preparatory works
- Case law

EU (dansk versjon av Eur-Lex):

- Avgjørelser fra EU-domstolen
- Direktiver og forordninger

Internasjonale domstoler:

- Menneskerettsdomstolen
 - norske sammendrag
- International Court of Justice (ICJ)
 - utvalgte avgjørelser

Internasjonale organisasjoner:

- United Nations Human Rights
 - individklager mot Norge
- United Nations General Comments
 - generelle kommentarer til FNs menneskerettskonvensjoner

